KARYS

LIEPA
Nr. 6 1954

Lietuvių Auditorija

3133 So. Halsted Street

Chicago, Ill.

Tel.: VIctory 2-6172

KETURIOS SALĖS

Išnuomojamos vestuvėms ir pobūviams su maistu ar be maisto. Susirinkimams ir konferencijoms salės veltui

TAUPYKITE ateičiai. Pasidėkite taupomus pinigus į CHICAGO SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION, kur kiekviena santaupa pilnai apdrausta iki $10,000.00 by an Agency of the United States Government.

KUR visada buvo ir yra išmokamas aukštas devidendas.

KUR pinigai buvo ir yra išmokami pagal pareikalavimą.

KUR tamsta gali atlikti visus savo ir savo šeimos finansinius reikalus.

KUR 27 metų patyrimas užtikrina visiems saugų ir teisingą patarnavimą.

Dėl paskolų geresnėm sąlygom, perkant arba statant namą, visada pasimatykite su mumis.

Mūsų turtas yra virš dvylikos milijonų dolerių—$12,500,000.00.

Chicago Savings & Loan Association

GRovehill 6-7575

6236 South Western Avenue, CHICAGO, ILL.

J. PAKEL — Prezidentas

Visko Užtektinai—Tuojau Pristatom

Baldus, šaldytuvus, pečius, skalbiamas mašinas, lovas, matracus, kilimus, radio, televizijos setus, vaikučiams baldus.

Žemos kainos, lengvi išmokėjimai. Turime didelį pasirinkimą. Mes pagaminame baldus ir pagal Jūsų užsakymą

Roosevelt Furniture Co., Inc.

LIETUVIŲ KRAUTUVĖ

2310 W. ROOSEVELT RD., CHICAGO

Tel. SEeley 3-4711

Atdara pirmadienio ir ketvirtadienio vak. iki 9:30
Atdara sekmadieniais nuo 11 iki 4:30 val. popiet.

Taupyk Tvirčiausioj Amerikos Įstaigoj

STANDARD FEDERAL SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

4192 ARCHER AVE., CHICAGO 32

PHONE: VIrginia 7-1141

STANDARD FEDERAL
turtas virš $41,000,000.00
Atsargos Fondas virš .... $ 3,250,000.00

STANDARD FEDERAL yra Federal Savings and Loan Insurance Corp. ir Federal Home Loan Bank System narys

Įstaigos valandos: Kasdien nuo 9 val. ryto iki 4 val. po pietų.
Ketvirtadien. nuo 9 val. ryto iki 8 v. v.
Trečiadieniais visai neatidaroma.

JUSTIN MACKIEWICH, President and Manager

KU biblioteka

093 00523479 2

Įsteigtas Lietuvoje 1919—Nepriklausomybės kovų—metais

KARYS

Atgaivintas Jungt. Amerikos Valstybėse 1950 metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 6 (1300) LIEPA — JULY 1954

DARIAUS IR GIRĖNO IDEALAS

KPT. PETRAS JURGĖLA

Dariui ir Girėnui nusipirkus lėktuvą už 3200 dol., skridimui talkino susidarę komitetai, o fondą globojo 5 garbingi žmonės. Kaip vyr. k-to sekretoriui, man teko per plačią spaudą ir radiją garsinti skridimą. Bet **patys lakūnai kituose miestuose ir centre (Čikagoj) atlikdavo įvairiausius organizacinius darbus ir daugiausia prisidėjo prie fondo išugdymo.** Jie skraidė ir automobiliu važinėjo po platų kraštą, jieškodami jautrių lietuviškų širdžių. Aplankydavo visuomenės veikėjus ir prekybininkus, prašydami talkos ir paramos. Rengdavo aviacijos šventes ir skridimo rėmėjus skraidino ir tt. Eilė draugijų ir paskirų asmenų aukojo po 25 ir daugiau dol. Jų, kaip garbės rėmėjų, vardai buvo surašyti ant LITUANIKOS. Mažiau aukojusieji gavo rėmėjo ženklelį ir malonumą paskraidyti. Fondas **aukų ir pelno** iš aviacijos švenčių bei kt. pobūvių gavo $8,456.31. Be to, Darius ir Girėnas patį skridimą planavo, prižiūrėjo lėktuvo perstatymą ir išskaičiuodavo būtinai reikalingų prietaisų bei kitų daiktų svorį. Net nuo parašiutų ir radijo atsisakė, kad būtų galima ko daugiau gazolino supilti į lėktuvo kūną ir sparnus ir po lakūnų sėdyne. Neįmanoma ir trumpai suminėti D—G darbus, pastangas ir rūpesčius, nekalbant apie nuovargį dėl skraidymų, važinėjimų, pokalbių. Vargu kas taip dirbtų už didžiausią atlyginimą! Lakūnams labiausiai rūpėjo nuoširdus visuomenės palankumas jų žygiui. Į lietuvių aviacijos šventes, rengiamas pirmą kartą Amerikoj, atsilankydavo tūkstančiai žmonių. Daugelis lietuvių karštai pasveikindavo D. ir G. už drąsų ir patriotišką sumanymą ir linkėdavo sėkmės sunkiam darbui čia, JAV, ir viršum Atlanto. Nevienas paskiau pasididžiuodavo: pas mus Darius ir Girėnas valgė, nakvojo ar buvo sustoję! Nuoširdi lietuvių parama ir talka buvo didelė paguoda abiem lakūnam.

Fondas iš lėto augo. Buvo pasigendama visuotinio lietuvių entuziazmo. Lakūnus labai slėgė nedori įtarimai ir šmeižtai komunistų ir dar keliuose laikraščiuose. Girdi, D. ir G. nori skridimu tik pagarsėti už visuomenės sudėtus pinigus... Žodžiu ir raštu buvo nuvertinami tokie priekaištai, nušviečiant D—G pasišventimo tikslą. Abu lakūnai gerai žinojo, jog šiaip ar taip visuomenėj esama nepalankaus nusiteikimo ir net piktos valios. Tokioj būklėj gimė ir brendo mintis rėmėjų knygoje atžymėti skridimo tikslą dedikacijos pavidalu. Rašyti buvo pavesta man, bet pareiškiau, jog čia reikalingos originalios lakūnų idėjos ir mintys, kurios išreikštų tų pačių nusiteikimą ir tikėjimą į žygio kilnumą. D. ir G. tam pritarė. Tačiau tai buvo ypatingas momentas ir kebli problema.

Ir Darius ir Girėnas **savanoriais** tarnavo JAV kariuomenėj ir skraidė padangėj. Be to, D. **savanoriu** tarnavo ir Lietuvos kariuomenėj, buvo karo lakūnas, **savo ryžtu** dalyvavo Mažosios Lietuvos sukilime ir išsilaisvinimo kovose. Atseit abu buvo drąsūs vyrai. Tačiau jie nekartą girdėjo pareiškimą, jog LITUANIKA gali, tikslo nepasiekus, kristi — į vandenyną. Šią prielaidą abu lakūnai sutikdavo nuoširdžiu juoku: "Na, jei krisim, tiek to — kiti lietuviai geriau užbaigs". Į tokias užuominas D. ir G. atsiliepdavo su šitokia nuotaika ir pažiūra. Ir visdėlto dedikacijos pateikimas visuomenei, kuri skridimo laukė su visokiom nuotaikom, buvo opus klausimas. D. ir

G. žinojo, jog turi tūkstančius bičiulių greta daugybės "kritikų". **Dar nepradėjus skridimo per vandenyną, reikėjo skristi per dvasinį atlantą — pergyventi tragizmą,** girdint cinikų pastabas "skris ar neskris". Eilė visuomenininkų ragino paskelbti dedikaciją arba, kaip dažniausiai sakydavo, testamentą. Tarytum D—G prieš išskridimą palieka didelius turtus, kurių likimas reik nuspręsti. Mat, juos rėmusi visuomenė tikėjo, jog LITUANIKĄ valdys du dvasiniai pajėgumai, kurie, nepaprasto idealizmo pilni, yra pasiryžę **nugalėti didžiausias kliūtis į idealą** — į mielą tėvų kraštą ir gimtinę! Šios savybės yra kilniausios žmogaus vertybės. O tokiu turtu, be abejo, reikia su kitais pasidalyti.

1933 m. balandžio m. Darius diktavo dedikaciją. Surašęs jo mintis ir tik vieną kitą žodį pataisęs ar pridėjęs, garsiai skaitau. Atidžiai išklausęs, D. pastebi: "Kapitone, primink ir LITUANIKOS pralaimėjimą." Atkalbinėjimas negelbėjo. Tvirtai pabrėžia: "Mes nežinome pasekmių, bet esame viskam pasiryžę. Jei ir žūsim, tegu lietuvių jaunimas žino, kokiam žygiui mes aukojomės". **Jam visada rūpėjo lietuviškas jaunimas ir jo žygiškumas!** Žavėjausi valingais Sparnuotais Lietuviais. Susijaudinęs įrašiau tris paskutinius sakinius ir garsiai skaitau visą tekstą. D. patenkintas tarė: "Gerai . . . Visa mintis labai gera — viskas atitinka mūsų sumanymui". Rėmėjų knygoj ir spaudoj buvo paskelbta paskutinė D—G valia "Mes skrisime į Lietuvą!"

Savo svajotą žygį Darius ir Girėnas įvykdė herojiškai ir taip arti mielos savo tėviškės žuvo tragiškai. Kaip žmonės, jie parodė didelį veiklumą, ištvermę, ryžtą, drąsą ir lietuviškos sielos taurumą. **Kaip kariai paliko mums šviesiausią karininko ir kareivio bendradarbiavimo ir pasišvietimo Lietuai pavyzdį.** Kaip lakūnai per Atlantą nuskrido **toliau** nei daugelis kitų tautų lakūnų, o kaip navigatoriai skrido **tiksliau** nei daugelis kitų su tobulesniais navigacijos prietaisais ar geresniais lėktuvais. Tačiau **kaip lietuviai paliko ryškiausią lietuviško valingumo ir idealistinio veržlumo pavyzdį!**

Renkant medžiagą knygai "Sparnuoti Lietuviai Darius ir Girėnas", teko patirti kitataučių isitikinimą, jog D—G buvo dideli patriotai lietuviai romantikai ir, perskridę Atlantą, jie vistiek nusileido — nors ne į Kauno aerodromą, bet į lietuviškas širdis. Savo nuomones apie juos atsiuntė žymiausi lietuviai: prezidentai, vyskupai, filosofai, ministeriai, generolai, profesoriai, rašytojai, visuomenininkai ir kt. Turėdami **skirtingų** ideologinių įsitikinimų, jie **vieningai** pareiškė augštą nuomonę apie Darių ir Girėną, kurių herojizme kiekvienas įžvelgė vis kokią naują dvasinę vertybę — ypatingą didvyriškumo apraišką. Šiandie KARYS, be abejo, atrinktų šiuos dvasinius perlus. Generolas P. Plechavičius: "Kol Lietuvos motinos gimdys tokius sūnus, kaip D. ir G., — Lietuva nežus. Lietuviai mylės savo gimtąjį kraštą, gins jo laisvę ir nepriklausomybę". Gen. S. Raštikis: "Didžiu savo žygiu ir mirtimi šie laisvosios Lietuvos ereliai pasistatė mūsų širdyse paminklą, kurio nesugriaus amžių vėtrų perkūnai". Gen. V. Nagevičius: "Karo Muzėjuje guli Tėvynės vaikų testamentai. Čia kalba į mus tauriausio kraujo apšlakstyti LITUANIKOS griaučiai, tautos nemirtingųjų sūnų likę žemėlapiai, kompasai. Kaip D. ir G. nugalėjo didžius vandenynus, taip tauta savo pasiryžimu irgi gali nugalėti didelius priešus."

Mielas broli lietuvi! visada atmink šių karinių asmenybių žodžius ir dažnai pasiskaityk Dariaus ir Girėno testamentą. Kiekvieną kartą pajusi savy lietuvišką stiprybę. Savo dvasia ir tu dažnai nuskrisi į brangiausiąją Tėvynę! Tuomet tikrai būsi **apsisprendęs savanoris,** kuriam nereikia jokių įsakymų įsijungti į Lietuvos išlaisvinimo žygius.

Redakcijos prierašas: Kpt. Petras Jurgėla (Jurgelevičius), "KARIO" bendradarbis nuo 1919 m., šiuo klausimu parašė redakcijos paskatintas.

Vidury kpt. Petras Jurgėla, šio straipsnio autorius.

Dariaus-Girėno paminklas Chicagoje

IŠ DARIAUS-GIRĖNO TESTAMENTO

MES SKRISIM Į LIETUVĄ

Lietuvių tauta laukia iš savo sūnų ir drąsesnių žygių. Būtinai reikia ir jos sūnums prisidėti prie bendrojo darbo — tirti dar mažai žinomas Žiemių Atlanto vandenyno oro sroves, o taip pat naujai išrastus navigacijos būdus ir priemones pritaikyti kasdieniniams reikalams. Mes, gyvendami tokiais laikais, kada oras stengiamasi panaudoti žmonijos reikalams, laikome savo pareiga tautos vardu tą darbą garbingai atlikti.

Jaunoji Lietuva! Tavo dvasios įkvėpti, mes stengiamės tą pasirinktą uždavinį įvykdyti. Mūsų pasisekimas tegu sustiprina Tavo dvasią ir pasitikėjimą savo jėgomis ir gabumais!

LITUANIKOS laimėjimas tegu sustiprina jaunųjų Lietuvos sūnų dvasią ir įkvepia juos naujiems žygiams.

LITUANIKOS pralaimėjimas ir nugrimzdimas į Atlanto vandenyno gelmes tegu auklėja jaunų lietuvių atkaklumą ir ryžtą, kad Sparnuotas Lietuvis būtinai įveiktų klastingąjį Atlantą Tėvynės Lietuvos garbei!

Tad šį savo skridimą skiriame ir aukojame Tau, Jaunoji Lietuva!

Tą didįjį bandymą pradėsime, tikėdamiesi Dangaus palaimos!

PRISIMINKIME GARBINGĄSIAS GRETAS

(Žiūr. "KARIO" Nr. 5)

1 GUSARŲ D. L. K. E. JONUŠO RADVILOS PULKAS

1919 m. sausio 11 d. prie Kauno karo komndantūros pradėtas organizuoti 1 gusarų eskadronas, kurio vadu buvo paskirtas karininkas Vladas Bielinskis.

1919 m. kovo 4 d. prie atskiro Vilniaus batalijono buvo pradėtas organizuoti 2 gusarų eskadronas, kurio vadu buvo paskirtas karininkas Laikūnas.

1919 m. gegužės 12 d. iš visų raitujų dalinių buvo sudarytas 1 lietuvių raitelių pulkas. Pirmuoju jo vadu buvo paskirtas švedų kariuomenės majoras Hoegeris, bet faktiškai pulkui vadovavo karininkas Jackevičius. Vėliau oficialiai jis buvo paskirtas vadu.

1919 m. spalio 25 d. pulkas pavadintas 1 raitelių, o vėliau 1 kavalerijos pulku. 1922 m. balandžio 1 d. pulkas gavo 1 gusarų pulko pavadinimą, o 1927 m. rugsėjo 25 d. pavadintas 1 gusarų D. L. K. E. Jonušo Radvilos pulku.

ARTILERIJA

1 baterija. 1919 m. sausio 1 d. buvo išleistas įsakymas pirmajai baterijai organizuoti. Faktiškai pradėta organizuoti sausio 6 d., kada iš vokiečių buvo gautos dvi rusiškos 3 colių lengvosios patrankos. Pirmuoju baterijos vadu buvo paskirtas karininkas Juodka.

2 baterija pradėta steigti 1919 m. kovo mėn. Pirmuoju jos vadu buvo karininkas Uogintas.

3 baterija pradėta steigti 1919 m. kovo 28 d. Pirmuoju vadu buvo karininkas Michnevičius.

4 baterija sudaryta iš 1 baterijos 2 būrio 1919 m. birželio 2 d.

5 baterija pradėta steigti 1919 m. liepos 13 d.

6 baterija pradėta steigti 1919 m. rugsėjo 4 d.

7 baterija pradėta steigti 1919 m. lapkričio 8 d.

8 baterija pradėta steigti 1919 m. gruodžio 8 d.

AVIACIJA

1919 m. sausio 24 d. suorganizavus technikos dalį, buvo sudarytas aviacijos būrys. Iš inžinerijos kuopos sudarius batalijoną, 1919 m. kovo 12 d. aviacijos būrys buvo išskirtas ir sudaryta savarankiška aviacijos kuopa ir karo aviacijos mokykla. Kuopos vadu buvo paskirtas karininkas Petronis. Pirmas lietuvis lakūnas mūsų karo aviacijoje buvo karininkas Hiksa. Pirmasis savarankiškai išskridęs iš Lietuvos aviacijos paruoštų lakūnų buvo a. a. ltn. Vytautas Rauba.

1919 m. lapkričio 26 d. aviacijos kuopa jau buvo pavadinta — karo aviacija.

RYŠIŲ BATALIJONAS

1919 m. sausio 8 d. suformuota bevielio telegrafo grupė. Vasario 7 d. suformuota inžinerijos kuopa, į kurios sudėtį suėjo įvairių specialybių būriai. Kovo mėn. kuopa buvo pavadinta inžinerijos batalijonu.

1919 m. liepos 1 d. iš inžinerijos batalijono išskirta elektrotechnikos kuopa į savarankišką dalinį ir liepos 28 d. performuota į mokomąjį elektrotechnikos batalijoną.

LAKŪNŲ DAINA

KAZYS INČIŪRA

Šviečia kelias viršum vandenyno,
Lituanikos kelias drąsus. —
Tau nuo amžių per amžius, tėvyne,
Darbas, žygiai ir pergalė mūs!

Tau padangių sargybon suskridę,
Eskadrilėmis budim greta. —
Te pavasaris amžinas žydi
Ties tavim, tėvų žeme šventa!

Kaip jauni sakalai susibūrę,
Vis budėsim sargyboj šalies.
Mus lydės mūsų mėlyna jūra,
Vilniaus bokštai kelionėje švies.

Jei likimo ranka visagalė
Mūs lėktuvą anapus pamos,—
Kils į erdvę kiti — tėvų šaliai
Savo žygius, gyvybę aukos.

Kaunas, 1939 m.

1920 m. gruodžio 11 d. batalijonas gavo naują vardą — elektrotechnikos batalijonas. 1926 m. sausio 1 d. įėjo į technikos pulko sudėtį, o 1927 m. rugsėjo 1 d. iš technikos pulko technikos batalijono buvo sudarytas ryšių batalijonas.

AUTO BATALIJONAS

1919 m. sausio 30 d. įsteigtas auto būrys. Iš inžinerijos kuopos sudarius batalijoną, iš auto būrio buvo sudaryta auto kuopa. 1919 m. gruodžio 1 d. sudarytas auto batalijonas.

PIJONIERIŲ BATALIJONAS

1919 m. sausio 13 d. pradedamas steigti 1 sapierų būrys. Kovo 1 d. iš būrio sudaryta sapierių kuopa prie inžinerijos batalijono. Rugpiūčio 1 d. kuopa išskirta iš batalijono ir pavadinta atskira sapierių kuopa.

1920 m. gegužės 1 d. pavadinta atskira inžinerijos kuopa, o 1921 m. vasario 20 d. atskiru inžinerijos batalijonu. 1921 m. birželio 19 d. batalijonas įėjo į inžinerijos pulko sudėtį, o 1926 m. sausio 1 d. į technikos pulko. 1927 m. rugsėjo 1 d. išskirtas iš technikos pulko ir suformuotas pijonierių batalijonas.

GUDŲ DALINIAI

Lietuvos kariuomenės sudėtyje organizavosi ir gudų daliniai. Gardine buvo suformuotas (1918—1919 m.) 1 pėstininkų gudų pulkas, Gardino komendantūros batalijonas ir 1919 m. sausio mėn. pradėtas formuoti gudų gusarų eskadronas.

1 gudų Gardino pėst. pulkas gyvavo iki 1919 m. gegužės mėn. Pulke atsiradus keliems išdavikams, lenkams pavyko pulką (o taip pat ir komendantūros batalijoną) nuginkluoti ir jų karius paimti į nelaisvę.

Gudų gusarų eskadronas. Jam pavyko iš Gardino nuo lenkų pabėgti ir atvykęs į Kauną buvo prikomanduotas prie lietuvių 1 gusarų pulko.

Kovose su lenkais netekęs daug karių ir arklių, 1919 m. lapkričio 17 d. eskadronas buvo išformuotas. Kareiviai buvo perkelti į gudų pėstininkų batalijoną.

1 gudų atskira kuopa. 1919 m. vasario 27 d. Kaune prie gudų registracijos biuro buvo sudaryta gudų savanorių kuopa. Vėliau pavadinta 1 gudų atskira kuopa. Lapkričio 17 d. įėjo į gudų pėstininkų batalijono sudėtį, kaip 1 kuopa. 1920 m. balandžio 1 d. vėl liko atskira gudų kuopa. Rudenį priskirta prie gudų atskiro batalijono. 1924 m. batalijonas buvo išformuotas. Pirmuoju gudų savanorių vadu buvo karininkas Kozlovas.

Skaitytojai, turbūt, pasiges dar kitų buvusių Lietuvos kariuomenės pulkų bei kitokių dalinių. Čia suminėjome tik tas dalis, kurios buvo įsteigtos 1918—1919 m., vadinas, jau sukako joms 35 metai. 1920 m. ir vėliau įsteigtąsias dalis paliekame paminėti kitais metais.

GYDYTOJAS SU ŠAUTUVU

Su daktaru Antanu Petraičiu pirmą kartą susitikau ir susipažinau 1919 metais Daugpilio fronte, kovų metu su bolševikais. Daktaras A. Petraitis tuo laiku buvo 2 pėst. pulko jaun. gydytojas.

Kol pulkais stovėjo vietoje, A. Petraitis dirbo pulko ligoninėje. Rugpjūčio mėn. pabaigoje pulkas pradėjo pulti bolševikus, kurie buvo išvyti iš Lietuvos ir nugrūsti už Dauguvos upės.

Šio puolimo metu daktaras A. Petraitis buvo paskirtas gydytoju prie 2 p. p. III batalijono, kuriame ir aš tarnavau. Tuomet teko daktarą A. Petraitį arčiau pažinti. Tai buvo jaunas, gražus vyras. Tuoj pastebėjome jo draugiškumą, nepaprastą drąsą ir pamėgimą būti pirmose apkasų eilėse tarp kovotojų.

Kuomet turėdavo darbo, jisai būdavo savo tvarstykloje. Priimdavo ligonius ir suteikdavo pirmąją pagelbą sužeistiesiems. Tačiau, kai tik-

TAUTINIŲ DALINIŲ KLAUSIMU

Plk. Rėklaičio referatas, skaitytas Lietuvių Sąjungos "RAMOVĖS" Skyrių Atstovų Suvažiavime, įvykusiame Chicagoje 1954 m. gegužės mėn. 30 d.

Lietuvos Sąjungos "RAMOVĖS" Chicagos Skyriuje 1953 m. sudaryta Karinių Studijų Grupė. Grupės nariai yra tie, kurie domisi karinėmis studijomis ir kurie aktingai konkrečiais savo darbais prie studijų prisideda. Pagal sudaromus metinius veiklos planus grupės nariai paruošia ir skaito skyriaus narių susirinkimuose karinio turinio paskaitas aktualiomis temomis. Be paskaitų Karinių Studijų Grupė studijuoja ir svarsto įvairius karinio pobūdžio klausimus, susijusius su Lietuvos laisvinimo ir apsaugos reikalu. Be to grupė imasi iniciatyvos paruošti ir išleisti Lietuvos karo istoriją, kuri apimtų svarbesnius kovų momentus iš mūsų senovės, Nepriklausomybės kovas ir Lietuvos kariuomenę nepriklausomybės laikotarpyje. Suprantama, kad ir kiti "RAMOVĖS" skyriai panašiai ar kiek skirtingais metodais yra įsijungę į panašaus pobūdžio studijas. Iš visų studijuojamų klausimų pirmon eilėn iškyla Lietuvos karinės jėgos arba tautinių dalinių problema. "RAMOVĖS" Centro Valdyba, atsižvelgdama į šio klausimo didelę svarbą Lietuvos laisvei atgauti, rado tikslinga, kad šiame suvažiavime tas reikalas būtų iškeltas.

Lietuvių Sąjunga "RAMOVĖ" supranta, kad tautinių dalinių kūrimo problema yra Lietuvos suvereninės valdžios funkcija. JAV ir kitos Vakarų Europos valstybės Lietuvos suvereninių teisių neatšaukė, nepanaikino, bet ir toliau jas pripažįsta. O iš oficialaus pranešimo apie mūsų veiksnių konferenciją, įvykusią prieš savaitę New Yorke, žinome, kad Lietuvos suvereninių teisių vykdymo atstatymas tėra tik laiko klausimas. Tad teisinga ir logiška būtų galvoti, kad ir tautinių dalinių kūrimo klausimas tėra tik laiko klausimas.

Lietuvių Sąjunga "RAMOVĖ" yra nuomonės, kad tik mūsų politiniams-diplomatiniams veiksniams priklauso teisė ir kompetencija spręsti kur, kada ir kaip tautinių dalinių kūrimo reikalą kelti viešai-oficialiai. "RAMOVĖ" yra tik mūsų veiksnių rimta ir nuoširdi talkininkė. Ji yra susiorganizavusi tam, kad suburtomis jėgomis sėkmingiau prisidėtų prie mūsų tautos pastangų atgauti laisvę.

Plk. A. Rėklaitis paskaitos metu.

---

tai spėdavo susitvarkyti, tuoj imdavo šautuvą ir eidavo į priekines kovos linijas. Jeigu būdavo ramu, A. Petraitis tuoj klausdavo: "Ar nereikia padėti ir pažvalgyti?"

Žvalgyti labai mėgdavo. Gan dažnai išeidavo su kareiviais. Žvalgyboje buvo kantrus, nesikarščiuodavo. Jisai jau gerai šaudė. Nusiskųsdavo, kad jo matymas silpnas, tad nuolatos nešiodavo akinius. Tačiau, nors ir su akiniais, šaudydavo gan taikliai. Kartais reikšdavo norą būti karininku ir mesti gydytojo amatą.

Kai 2 p. pulkas buvo perkeltas nuo Daugpilio fronto į Radviliškio rajoną prieš bermontininkus, gydytojas A. Petraitis pasiliko savo pareigose. Jis mėgo 2 pėst. pulko III-čiąjį batalijoną ir batalijonas mėgo jį.

Kautynėse su bermontininkais prie Radviliškio mūsų batalijonas gavo atskirą uždavinį. Uždavinys buvo labai svarbus, reikalavo didelio pajėgų įtempimo, spartos, nes reikėjo padaryti didelį priešo apėjimą. Šiame apėjime ir priešo žvalgyme dalyvavo ir gydytojas A. Petraitis, karininko A. Butkūno vadovybėje.

Kol kautynės dar nebuvo prasidėjusios ir batalijonas žygiavo bei žvalgė, Petraitis kaip gydytojas neturėjo darbo. Tuomet aš vėl pamačiau daktarą A. Petraitį su šautuvu rankose ir žygiuojantį žvalgų būrelio priekyje. Giliame apėjime, netoli Šiaulių miesto, jam teko susikauti su priešu. Jisai suteikė batalijono vadovybei svarbių žinių. Vėliau patyriau iš Įsakymų Lietuvos Kariuomenei, kad gydytojas A. Petraitis yra apdovanotas Vyčio kryžiumi.

Berods 1920 metais, gydytojas A. Petraitis tolimesnei tarnybai perėjo tarnauti į I-ąjį gusarų pulką. Dar vėliau tarnavo gydytoju Karo Mokykloje ir iš jos išėjo į atsargą.

KAZYS ALIŠAUSKAS.

Korėjos karui prasidėjus, jau tada "RAMOVĖS" Centro Valdyba pradėjo svarstyti tautinių dalinių kūrimo galimumus. Bet kadangi tas reikalas yra politinis ir jis yra vienas iš suvereninės valstybės faktorių, tai Centro Valdyba, nesijausdama kompetentinga šiuo klausimu kreiptis į Vakarų Valstybių įstaigas, parašė platų tuo reikalu raštą mūsų veiksniams, diplomatams, konsulams ir žymesniems mūsų kariams, išdėstydamas ano meto politinę padėtį ir iškeldama tautinių dalinių reikalingumą ir naudą Lietuvos reikalui. Visų adresatų prašyta pranešti Centro Valdybai savo nuomones iškeltu reikalu. Atsakymai buvo gauti gan greit. Visų atsakymų bendrosios mintys buvo šios:

1) Tautinių dalinių svarba ir reikalingumas Lietuvos laisvinimo kovoje neginčijama,

2) Tautinių dalinių problemas turės kelti ir kitos pavergtos tautos. Reikalo kėlimas bendromis jėgomis būtų efektingesnis,

3) Abejojama, kad JAV sutiktų organizuoti tautinius dalinius,

4) Pabrėžiamas reikalas klausimą studijuoti ir rinkti techniškus davinius tam atvejui, kada tautinių dalinių kūrimas pasidarytų gyvas reikalas.

5) Visas paruošiamasis-techniškas darbas-tai Sąjungos "RAMOVĖS" pareiga, bet jis turėtų būti privataus pobūdžio, neviešas,

6) Oficialus klausimo kėlimas čia, ar Europoje, būtų perankstyvas,

7) Spėjama, kad tautinių dalinių problema (ne vien tik lietuvių) yra apsvarstyta Pentagono kabinetuose-tai vieno asmens nuomonė,

8) Visi adresatai savo atsakymo raštuose pritarė Centro Valdybos iniciatyvai, sveikino ir linkėjo sėkmingo darbo.

Iš visų atsakymų medžiagos ir vėlesnio susirašinėjimo su mūsų veiksniais ir diplomatais tautinių dalinių reikalu, vaizdžiai matyti, kad klausimu susidomėta ir stengiamasi esamose sąlygose daryti tai, kas galima.

TAUTOMS LAISVĖS NIEKAS NEDOVANOJA

Šių dienų įtempta ir pritvinkusi politinė atmosfera, persunkta atomo bei hidrogeno bombų kvapu, duoda pagrindo galvoti, kad sprendžiomoji valanda Rytams ir Vakarams artėja. Ženevos konferencija nuostabiai primena Muenchenų, po kurio greit suliepsnojo Antras Pasaulinis karas. Ar greit prasidės visuotino karo žaibai po Ženevos, parodys tolimesnių įvykių eiga. Nesimu įvykių eigos spėlioti, bet šiandieną galvojančiam žmogui yra aišku, kad arba Vakarai turi nugalėti laisvam pasauliui mirtį nešantį bolševizmą, arba bolševizmas pavergs ir sunaikins laisvąjį pasaulį. Kito pasirinkimo nėra. Reikia manyti, kad tą supranta Vašingtonas, Londonas ir Maskva. Mes puikiai suprantame, kad viešosios—masių opinijos dėliai oficialūs ir atsakingi Vakarų ir Rytų vyrai vengia kalbėti apie nepopuliarų ir baisų dalyką—karą. Ir anos ir šios geležinės uždangos pusėje tvirtinama, kad dirbama taikai ir savo valstybių apsaugai. Girdi, karui, kuris tik sunaikintų žmoniją, o laimėjimo nei vienai pusei neatneštų, nesirengiama. Menkas būtų tas politikas ar politinis strategas, kuris, rūpindamasis savo krašto apsauga, skelbtų, kad nori karo.

Būsimojo ginkluoto konflikto perspektyvos gali būti labai liūdnos, žiaurios. Gali nuo H ir A bombų išnykti nuo žemės paviršiaus didmiesčiai, pramonė ir strateginiai centrai, gali būti išnaikintos net mažesnės tautos, maži kraštai. Bet kokių nemalonių išvadų prieitume su tais spėliojimais, niekas iš mūsų neprivalo kristi į pesimizmą, į nevilti. Ir nemaloniausius vaizdus turėdami prieš akis, mes neprivalome nustoti siekę savo idealo—laisvos Lietuvos.

Mes tikime, kad laisvas demokratiškas pasaulis, JAV vadovaujant, sudaužys geležinę uždangą ir pavergtos tautos bus išlaisvintos. Tik tada kartu su kitomis tautomis, mes tikime bus išlaisvinta ir mūsų tėvynė — Lietuva. Bet be **naujos lietuvio kario kraujo aukos** savo laisvos tėvynės nematysime. Naivu būtų galvoti, kad svetimos jėgos bolševikus iš mūsų krašto išvarytų, nužymėtų mūsų valstybės mūsų norimas sienas, ir už malonų ačiu pakviestų mus vėl savarankiškai tvarkytis.

Atsiminkime mūsų pačių ir kitų tautų patirtą amžiną dėsnį, kad tautoms laisvės niekas nedovanoja, o ją reikia patiems išsikovoti. Galima ir reikia pasinaudoti susidariusiomis palankiomis sąlygomis, reikia išnaudoti palankesnį momentą, galima atsiremti sąjungininkų ir draugų talkininkų veiksmais, bet tautos laisvei daugiausia dirbti ir lemiamai aukotis reikia patiems.

Išeidami iš prielaidos, kad tik Vakarų-Rytų ginkluoto konflikto pasekoje mūsų tėvynė gali būti išlaisvinta, turime dėti visas pastangas, kad išlaisvinimo žygyje dalyvautų ir lietuvių karinis vienetas. Tokio vieneto reikšmė ir nauda Lietuvos reikalui yra suprantama, aiški ir neginčijama. Pradinis karinis vienetas, dalyvaująs išlaisvinimo žygyje, būtų branduolys Lietuvos ginkluotų pajėgų, kurios panašiai kaip 1918—1920 metais turėtų apginti Lietuvą ne tik nuo bolševikų partizanų, bet ir nuo kaimynų pasikėsinimų į Lietuvos žemes ir laisvę.

Jei mes tikime į Lietuvos laisvės dienas, į Lietuvos valstybės suvereninių teisių atstatymą, mes turime tikėti ir į Lietuvos kariuomenės atstatymą kaip nedalomą suvereninės valstybės elementą, kurio svarba ir reikalingumas atvadavimo žygyje ir valstybės pereinamame lakotarpyje bus lemiamas faktorius. Nors ir kokios menkos pradžioje bebūtų mūsų karinės jėgos, vistiek jos būtų aukojimosi gyvas įrodymas ir teisės į nepriklausomą gyvenimą simbolis. Tautinių dalinių tremtyje organizavimo faktas būtų įrodymas, kad Lietuva tikrai bus laisva. Tai būtų mūsų tautai didelis laimėjimas ir didelis sustiprinimas. Tai skatintų mūsų tautą daugiau dirbti ir aukotis tėvynės reikalui. Tai labiau mus sujungtų laisvinimo darbe. Tai duotų tautai naują impulsą ir ryžtą ištesėti iki laisvinimo kovos laimingo galo.

KARIŪNAI užsiėmimų metu.

REIKIA LAIKU SUORGANIZUOTI

Mūsų diplomatai, laisvinimo veiksniai, politikai ir šiaip įtakingi vyrai turėtų dėti visas pastangas, kad tautiniai daliniai laiku būtų suorganizuoti. Tačiau šio klausimo sprendimas nėra tremtinių galioje. Jį gali spręsti tik didžiųjų Vakarų galybių vyriausybės arba jų karinės vadovybės bendrai susitariusios, arba kiekviena savo nuožiūra atskirai. Ar yra vilties, kad JAV, Anglija ir Prancūzija susitars ir leis tremtyje kurti pavergtų Rytų ir Vidurio Europos tautų, viena ar kita forma, ginkluotų pajėgų užuomazgas? Sprendžiant iš Anglijos ir Prancūzijos laikysenos ir veiksmų Sovietų atžvilgiu, tokioms viltims, atrodo, pagrindo neturėtume.

Pavergtų tautų viltys daugiausia yra dedamos į JAV, kurios ryškiausiai iš visų Vakarų valstybių akcentuoja tautų išlaisvinimo reikalą. Dvasioje ir mintyse pavergtos tautos šiandieną yra nuoširdžiausi sąjungininkai JAV. Išlaisvinimo žygiui prasidėjus, pavergtos tautos konkrečiais, spontaniškais veiksmais sukils prieš savo mirtinus okupantus bolševikus, ir tada jos taps labai svarbiais Vakarų ginklo talkininkais. Aišku, kad šis pavergtų tautų neabejotinas nusistatymas yra žinomas Vakarų valstybių politinei ir karinei vadovybei. Tikslu ir logiška būtų galvoti, kad tas nusistatymas ir laisvės troškimas Vakarų galybių bus išnaudotas. Bet Vakarai turi būti įtikinti, kad pati efektingiausia pavergtų tautų talka Vakarams pasireikštų tada, kada joms būtų sudarytos sąlygos sukurti savo karinius dalinius dar prieš išvadavimo žygio pradžią. Pavergtų tautų karinių dalinių organizavimo pats faktas supurtintų geležinę uždangą, o išlaisvinimo žygiui prasidėjus, uniformuoti ir neuniformuoti už geležinės uždangos vyrai prie pirmos progos prisijungtų prie savo tautinių dalinių, atvykstančių juos išlaisvinti.

Visi pavergtų tautų veiksniai, drauge susitarę, turėtų dėti pastangas, kad Vakarų valstybės, ypač JAV sudarytų sąlygas tautiniams daliniams kurti. Kada NATO nariai susitartų ir pradėtų organizuoti Europos Armiją, įjungiant į ją ir Vakarų Vokietijos kariuomenę, tada susidarytų proga kelti pavergtų tautų dalinių kūrimo klausimą Europos Armijos rėmuose. Ir šitam atvejui reikia ruoštis ir megsti kur reikia kontaktus.

Klausimas ar JAV leistų kurtis tautiniams daliniams šiame krašte vertas gilesnio nagrinėjimo. Čia bandysiu tik trumpai jį pasvarstyti, turint galvoje šiandieninę politinę ir karinę situaciją.

Žinome, kad I ir II Pasaulinių Karų metu JAV neleido šiame krašte kurti tautybių karinius dalinius, nežiūrint į dideles pastangas užinteresuotų kraštų. Užinteresuotų tarpe buvo ir lietuviai, kurie I Pas. Karo metu buvo pasišovę sukurti Lietuvių Legijoną tikslu jį pasiųsti Lietuvon, kad padėtų tėvynei išsikovoti laisvę. Suprantama, kad JAV neleido savo teritorijoje kurti kitų tautybių karinius dalinius, išeidamos iš savo tradicinės izoliacinės politikos nesikišti į kitų kraštų reikalus. Be to, tada JAV nebuvo jokio praktiško išskaičiavimo, ar gyvo reikalo užsiimti kūrimu kitų kraštų karinių dalinių čia, ar kur kitur, nes jų panaudojimas anų laikų situacijoje nebuvo reikalingas. JAV su savo sąjungininkais buvo pačios pajėgios sutriuškinti vokiečius ir jų talkininkus, anuos karus sukėlusius. I Pas. Karo pasekoje, be karinės pagalbos iš šalies, pavergtos Rytų Europos tautos, jų tarpe ir Lietuva, pačios savo jėgomis atkūrė savo valstybes. Dabartinė padėtis ir būsimojo ginkluoto konflikto perspektyvos nėra ir nebus visai analogiškos buvusiųjų pasaulinių

Lietuvos kariuomenės kulkosvaidininkų kursuose

karų situacijoms. Pavergtos tautos, ypač mažesnės, kaip Pabaltijo, bus okupanto tiek nusilpnintos, apnaikintos ir apiplėštos, kad be pagalbos iš šalies, pirmoje eilėje karinės pagalbos, nebus pajėgios savo valstybių atstatyti. Joms pagelba bus būtina. Atrodo, kad ji joms ir bus suteikta, nes tas būtų Vakarų, ypač JAV politikos interesas. Juk JAV atsisakė savo tradicinės izoliacinės politikos savo krašto saugumo sumetimais. Mat, šių dienų moderninė technika iš vienos pusės ir bolševizmo grėsmė iš antros pusės, pastatė JAV saugumui didelį klaustuką. Todėl ir atsisakyta nuo vienos pagrindinės tradicijos izoliacijos. Dabar JAV veda globalinę politiką ir strategiją. Ji kovoja visuose kraštuose su agresija. Ji skelbia tautų išlaisvinimą iš vergijos ir tam daro reikalingus pasirengimus. Ji stovi už žmogaus ir tautų laisvę ir teisę. Ji deda milžiniškus materialinius, dvasinius ir kraujo įnašus ir aukas, kad visas pasaulis pabustų, susiprastų, susijungtų ir nusikratytų bolševizmo vergijos.

SENŲ KLAIDŲ NEPAKARTOS

Aš tikiu, kad JAV nepakeis tautų išlaisvinimo politikos į jų pavergimo politiką taip, kaip darė hitlerinė Vokietija Rytų Europos tautų atžvilgiu II Pas. Karo metu. Sovietų Rusijos pavergtos tautos šiandieną laukia išsilaisvinimo labiau, negu jos laukė II Pas. Karui prasidėjus. Jei JAV su savo sąjungininkais pakartotų Hitlerio klaidas, tai niekas negalėtų tvirtinti, kad susirėmimo atveju Sovietų Rusijos plotuose nepasikartos ta pati katastrofa su naujais išvaduotojais taip, kaip tas atsitiko su vokiečiais per II Pas. Karą ir anksčiau su prancūzais. Aš tvirtai tikiu, kad tos klaidos nebus pakartotos. Tik tikrą laisvę tautoms nešdami Vakarai galėtų būti tikri, kad pergalė bus jų pusėje. Pergalei pasiekti JAV buria laisvąjį pasaulį į krūvą. Kiekviena tauta, kraštas ar valstybė, kuri pasiryžusi kovoja už savo laisvę ir ginasi nuo bolševizmo yra JAV sąjungininkai, nežiūrint ar jos būtų didelės ar mažos, ar jos būtų šiapus ar anapus geležinės uždangos. Šiandieną JAV sąjungininkai yra net tokios mažos valstybės kaip Luxemburgas, Belgija, Olandija, Pietų Korėja ir kitos. Savo sąjungininkus, tuo tarpu šiapus geležinės uždangos, JAV visokeriopai remia, o ypač daug deda pastangų ir skiria lėšų, kad kariniu atžvilgiu jie būtų tinkamoje aukštumoje. Karo meno ir modernios technikos pasimokyti atvyksta į šį kraštą iš Europos ir Azijos draugingų tautų daug įvairaus rango karių.

KELIAUJAME Į TOLIMĄJĄ KORĖJĄ

BRONIUS LIOGYS

Buvo šaltai drėgna sausio 4 diena. Kartais lijo, kartais snigo, gi kareivių būriai su pilnutėliais maišais stovėjo uoste ir laukė, kada pasibaigs visi kariniai formalumai ir galės lipti laivan. Kažkokio Seattles laikraščio fotografai darė nuotraukas ir per garsiakalbį pranešinėjo, jog tokiam ir tokiam numery bus įdėti mūsų paveikslai, patardami tą numerį įsigyti.

Mergaitės iš Raudonojo Kryžiaus dalijo pyragaičius ir pilstė kavą, orkestras griežė linksmas ir liūdnas gaidas, kažkas sakė kalbą, didžiuodamasis narsia Amerikos kariuomene. Sienos buvo nuklijuotos visokiausiais armijų ir divizijų ženklais, kurių vieną ar kitą teks ir mums užsidėti. Pagaliau iš kažkur atsirado karininkas ir seržantas, pasistatė staliuką, išsitraukė sąrašus ir mes po truputį pradėjome judėti niūraus laivo link, kuris žadėjo pastogę sekančioms dviems savaitėms.

Kariuomenės orkestras užgriežė "So long, it's been good to know you" (sudie, buvo malonu pažinti tave), ir laivas pradėjo pamažu puškuoti rytų link. Naktį paskubino gausiai krentančios snaigės. Dar kurį laiką matėsi tamsūs kranto kontūrai, vėliau tik vienas kitas žiburėlis, paskiau ir tie išnyko, ir mes buvome atviroje jūroje.

Visi buvome pavargę nuo maišų tampymo, tačiau neatsirado nė vieno, kuris dribtų į paskirtą lovą — kiekvienas norėjo dar kartą pažvelgti į Amerikos krantą. Nevienas ją matė paskutinį kartą . . .

Bronius Liogys, Korėjos karo veteranas

Visi pasirengimai atliekami globalinės politikos ir globalinės strategijos principais, mastu ir apskaičiavimais NATO su Europos Gynimosi Bendruomene, Tolimųjų Rytų, bei Pietryčių Azijos ir Vidurinių Rytų apjungimas—tai ištisa organizuota politinė ir karinė sistema, gimusi po to, kai JAV atsisakė savo izoliacinės politikos. JAV šiandieną yra visuose penkiuose pasaulio kontinentuose politiškai, ūkiškai ir militariškai tiek plačiai užsiangažavusios ir tiek daug yra padariusios gero žmonijai išgelbėti nuo bolševizmo. Negali būti ir kalbos, kad JAV nuo to viso atsisakytų ir paliktų bolševizmui laisvas rankas.

Todėl tikėtina, kad ateis, gal būt netrukus laikas, kad JAV gali atsisakyti ir nuo antros savo amžių atgyvenusios tradicijos — neužsiimti pavergtų tautų karinių jėgų kūrimu.

Mes linkime JAV sėkmingai realizuoti dedamas pastangas viso pasaulio laisvės reikalu ir prašome Visagalio Dievo suteikti tam palaimos ir pagalbos.

IŠVADOS

1) JAV deda daug pastangų sujungti į vieną galingą frontą visas tautas, visas valstybes, laisvas ir pavergtas, kurios ryžtingai kovoja už savo ir kartu už viso Vakarų demokratinio pasaulio laisvę.

2) Vakarai gali bolševizmą nugalėti tik vesdami realią pavergtų tautų aspiracijoms palankią politiką, paremtą galinga militarine jėga, į kurią anksčiau ar vėliau gali būti įjungti ir pavergtų tautų kariniai jungiai.

3) Neturime realaus pagrindo viltis, kad Lietuva, svetimų išvaduota nuo dabartinio okupanto, taptų laisva, nepriklausoma.

4) Lietuvos laisvė ir nepriklausomybė gali būti užtikrinta tik tada, jei jos ginkluotosios jėgos, sudarytos Vakarų pusėje, aktingai dalyvaus savo tėvynės išlaisvinimo žygyje.

KAS DARYTINA DABAR?

1) Mūsų veiksniai, susitarę su Pabaltijo bei kitų pavergtų tautų atstovais, turėtų bendrai dėti pastangas, kad JAV sudarytų sąlygas organizuotis tautiniams daliniams čia, šiame krašte, ar Europoje.

2) Mūsų veiksniai turėtų paskirti vieną vyresniojo laipsnio mūsų karininką ir jam pavesti vykdyti planavimą ir paruošiamus darbus Lietuvos karo pajėgoms atkurti. Jam galėtų sėkmingai talkininkauti Lietuvių Sąjunga "RAMOVĖ", kur yra sutelktos visos reikalingos darbo jėgos ir daugumą kadrų.

3) Dėti pastangas, kad kadrų parengimo klausimas būtų sutvarkytas galimai greičiau.

Tuo reikalu Lietuvių Sąjungos "RAMOVĖ" Centro Valdybos įgaliojimu daug dirba New Yorko Skyrius kontakte su latviais ir estais.

PRAŽUVO ŠEŠTADIENIS

Susitinku Vytautą Pileiką, su kuriuo, atrodo, vieninteliai atstovaujame lietuvius 3000 kareivių minioje. Nors Amerikos krantų jau seniai nesimatė, mes dar ilgą laiką žiūrėjome į tos žemės pusę, kuri, dar Vokietijoje būnant, žadėjo visišką ramybę... Pirmą dieną valgyti negavome. Jūreiviai nevirė, gi jei sumedžiodavo vieną kitą pėstininką virtuvės darbams, tas nedelsdamas "susirgdavo" jūros liga ir medžioklė prasidėdavo iš nauja. Visdėlto pusryčiams paruošti sugavo pakankamą skaičių, ir šį kartą jūros liga nepadėjo. Nors reikėdavo pora valandų išstovėti eilėje, bet pavalgyti jau gaudavome.

Mudu su V. Pileika, būdami "seni jūrų braidžiotojai", nesirgom jūros liga ir išvengėm visokiausių darbo pasiūlijimų, kurių buvo gausu. Kai griebdavo prie vieno darbo, sakydavom, jog dirbam prie ano, kai stverdavo prie kito, labai apgailestaudami pranešdavome, kad jau vargstame prie kito. Taip paįvairindami nuobodoką kelionę, pasiekėme pusiaujį, kurį kertant buvo atliktos tradicinės ceremonijos ir visiems išduoti pažymėjimai su linkėjimais nuo jūros dievaičio Neptūno. Ta pačia proga kalendorių pavarė visą dieną pirmyn ir iš penktadienio nakties pabudome sekmadienio rytą, neatsižvelgiant į laive esančių žydukų protestą, kad buvo išbrauktas jų šventadienis.

Pagaliau pasibaigė ir mūsų dykinėjimas. Buvo surašyti visi dirbantieji ir mudu su V. Pileika jau nebegalėjome toliau išsisukinėti. Vadovaudamiesi sena liaudies patarle, kad iš dviejų blogių pasirink geresnį — "savanoriškai" stojom darban, žinoma, pasirinkdami darbą pagal skonį. Dar pora dienų, ir išvydome Japonijos krantus. Naktį praleidome dar ant laivo atviroje jūroje; ryte pastebėjome kodėl. Didžiausias jūros plotas buvo prisagstytas minų.

DAIROMĖS Į JAPONŲ ŽEMĘ

Yokohama. Vėl orkestras, kalbos, kava, pyragaičiai. Po uostą bėginėja kreivom kojom ir netiesesnėm akim japonai. Vienas kitas kareivis per bortą numeta cigaretę. Atrodo, kad Japonijoje rūkalų problema negeresnė, kaip anais atmintinais laikais Vokietijoje. Stengiamės pamatyti nors vieną japonę, kad galėtumėm palyginti su europietėmis ar amerikietėmis. Pirmas įspūdis nekoks — akys kreivos, žemo ūgio, susivėlusios. Tik staiga girdim: "Look at that doll!" Tikrai, iš uosto raštinės išeina japonė, kuriai gražių veido bruožų ir kūno linijų pavydėtų ne viena amerikietė. Po dviejų savaičių grožėjimosi bangomis ir žuvimis, šį kartą 3000 kareivių turi į ką švilpti. Trūksta tik laivo sirenos. Atrodo, kad prie amerikoniško jausmų išreiškimo japonai pripratę — japoniukė patenkinta nusišypso ir, pamojusi ranka, dingsta kitose duryse.

Atlikę keletą "sausų" pratimų kaip išlipti iš laivo, dar šiaip taip pavilkdami kojas, atsirandame japonų ūgiui pritaikytame traukinyje, kuris už keletos valandų mus pristato į už 20 mylių esančią Camp Drake stovyklą. Nespėjame numesti sunkius maišus ir pasikloti lovas, kai pasigirsta švilpukas ir vienas kitą, jau gretose žygiuodami, klausiame, kur mus veda. Greit paaiški. Atima Amerikos dolerius, duoda po 20 dol. scriptais, kavos, pyragaičių (tik po du!), kažką pasirašome, kažką mums pasirašo, ir vėl gretosna atgal į stovyklas. Prie stovyklos gretos vadovas sustabdo, paaiškina ką rytoj reikės daryti, pataria numigti, nes, girdi, čia bus maža laiko dienomis miegoti. Valanda jau 23-čia. Pagunda didelė pasidairyti apylinkėse, bet nuovargis dar didesnis, ir kritę į lovas sumingam.

Į MANO TAIKINĮ KAIMYNAI ŠAUDO

Iš kažkur atsiradęs seržantas kitaip mano, ir po poros minučių mes jau gatvėje ir kažkur žygiuojame. Sustojame. Pro pusiau primerktas blakstienas matyti barakai, gi nosis užuodžia virtuvės kvapus. Iš nustebimo akys visiškai atsiveria — pusryčiai!? Gal japonai ir pripratę vidurnakčiais keltis ir valgyti pusryčius, tačiau gretose girdėtis didžiausias murmėjimas ir, atrodo, neatsiranda patenkintų net iš amžinai alkanų tarpo. Kava nuplaujame paskutinį miego norą, vienas kitas paknaibo vandens ir kiaušinių miltelių mišinį, užsirūko cigaretę, ir diena prasideda.

Lietuvos kariai taiko į lėktuvą

PETRAS AVIŽONIS iš New Yorko už pasižymėjimą karinių mokslų studijoje apdovanojamas sidabro medaliu.

Gauname šautuvus, apteptus kažkokio tepalo storiausiu slucksniu. Mirkom benzine, šluostom škurliais, tepam alyva — nepadeda. Vienas kitas bando net laužą susikūręs tą tepalą nutirpinti. Pagaliau šiaip taip, bijodami inspekcijos, šautuvus pagramdome, prie pošalmių pritaisome dirželiukų rezginį, prie šovininių prisisegame durklus ir vėl kažkur žygiuojame. Su pirmaisiais saulės spinduliais atsirandame šaudykloje. Išduoda po tris šovinius ir liepia prisišaudyti šautuvus. Iššaunu šūvį — nuo taikinio praneša tris pataikymus. Atrodo, kaimynai pamėgę mano taikinį. Iššaunu dar vieną — jokio ženklo ant taikinio. Pradedu reguliuoti taikiklį. Karininkas ragina skubėti — dar pora tūkstančių kareivių šiandien turi prisišaudyti. Pradedu taikyti ir pamatau varną — varna nekrito . . .

Sekančią dieną pavalgius japoniškai ankstyvus pusryčius visi nuvaromi į kirpyklą, kurioje japonų kirpėjai už 20¢ nepaprastai uoliai sutrumpina plaukus. Po pietų skaito paskyrimo sąrašus ir nežinia pasibaigia — 99% Korėjon. Pavakarę turim laisvą, tačiau leidimų miestan išeiti neduoda. Su V. Pileika apeinam visas karių krautuves, prisiperkam cigarečių, muilo (nusprendžiam, kad Korėjoje turi būti muilo trūkumas — ta proga gal kokia korėjietė už muilą drabužius išplaus) ir pagaliau prieinam prie alaus. Greitai nusiviliam — alus ne japoniškas. Atrodo, specialiai kariams darytas ir gerokai susilpnintas. Nueinam į kiną.

PAMATOME KORĖJOS KRANTUS

Tekančią saulę pamatome jau būdami laive. Vėl orkestras, kava, pyragaičiai, kalbos, ir mes išplaukiame. Kursas šiaurėn. Pamažu japonų salos tolsta nuo mūsų, japonų, žvejų laiveliai dar bando su mumis kurį laiką lenktyniauti, tačiau greitai atsilieka ir aplink tik vanduo ir beribė dangaus mėlynė . . .

Žiūrėdami filmą ant laivo denio, pajuntame, kad naktis gerokai atvėso. Po filmos visi sprukome žemyn į šiltas lovas. Išaušo rytas ir pirmą kartą pamatome Korėjos krantus. Kalnų kalneliai — visi sniegu padengti, vienur kitur auga nuskurusi pušis. Nesinori tikėti, kad čia galėtų žmonės gyventi ir išsiversti, jau nekalbant apie norą dėl šios žemės kovoti. Pakraščiu plaukiame visą dieną. Kulkosvaidžiai nurengti, išstatyti žvalgai žvalgosi į mėlyną padangę, tikriausiai nenorėdami pamatyti nepageidaujamų paukščių. Žvarbus vėjas pakelia laivo perkirstą bangos viršūnę ir ant denio krenta jau ledo gabalai. Šalta . . .

Priplaukiam Inchon uostą. Kažkada seniai seniai, atrodo, čia daužė skurdžią žemę visokiausių pabūklų sviediniai, krito bombos, sprogo minos, žuvo kariai. Invazija iš jūros ir oro, kariai iš toli ir iš čia šaudėsi ir meldėsi, bėgo ir griuvo, kėlėsi ir krito už šią tolimą kažkieno žemę . . .

Kėlėmės ir mes. Be šaudymo, ramiai ir susikaupę. Uoste jau laukė kariuomenės sunkvežimiai, kurie greitai visą laivo krovinį pristato į surinkimo punktą. Kariai išskirstomi į atskirus dalinius. Atsisveikinu su V. Pileika — mūsų keliai čia skiriasi. Mane paskiria į Wolfhound pulką ir už poros dienų išilgai Korėją traukiniu pasiekiu Pusaną. Iš ten perkelia į Koje salą. Pulkas neseniai grįžęs iš kautynių ir reikalingas rezervų.

MIRĖ VINCAS KRĖVĖ

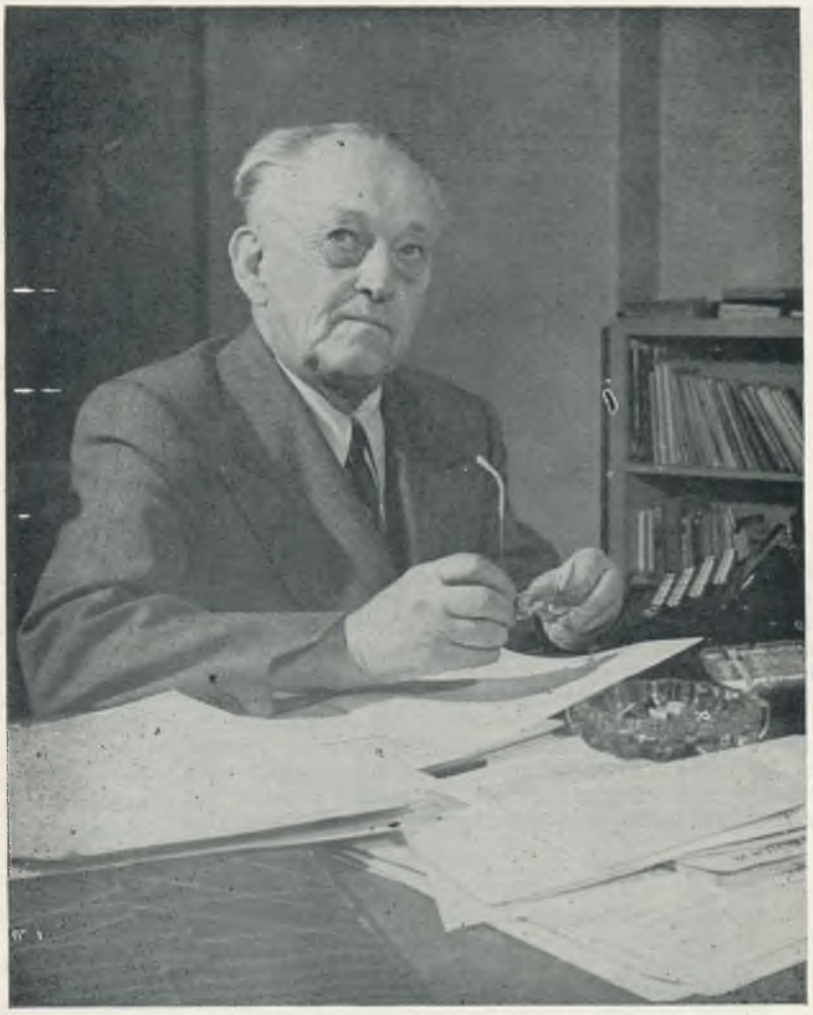

Mūsų didžiojo rašytojo Vinco Krėvės-Mickevičiaus nebėra gyvųjų eilėse. Šis 71 metų amžiaus lietuviškosios plunksnos genijus liepos 7 d. 6 val. ryto mirė Springfield, Pa., Philadelphijos priemiestyje. Pakirto širdies smūgis.

Šis didysis lietuvis yra gimęs mūsų romantiškoje dainų ir pasakų šalyje—Dzūkijoje, ūkininkų šeimoje. Gimė 1882 m. spalio 17 d. Subartonių kaime, Merkinės val., Alytaus aps.

Iš pradžių privačiai pasimokęs, Petrapilyje išlaikė 4 klasių egzaminus ir buvo įstojęs Vilniuje į kunigų seminariją. Bet ten tik 2 metus teišbuvo. Neturėdamas pašaukimo į kunigus, iš seminarijos pasitraukė ir 1904 m. Kazanėje išlaikęs egzaminus brandos atestatui gauti, įstojo į Kijevo universitetą filologijos ir literatūros studijuoti.

1905 m. revoliucija turėjo įtakos jo mokslui. Teko pakeisti mokslavietę. Toliau studijuoti nuvyko į užsienį, į Lvovą, tuomet priklausiusį Austro-Vengrijos valstybei. 1908 m. Lvove baigė aukštuosius mokslus filosofijos daktaro laipsniu. Mokėsi ir Vienoje (Austro-Vengrijos sostinėje).

Grįžęs į Rusijos imperiją, Ukrainos sostinėje Kijeve laikė valstybinius egzaminus ir už parašytą mokslo veikalą "Indoeuropiečių tėvynė ir jų kilmė" gavo didįjį aukso medalį. 1911 m. Kijevo universitete apgynė dizertaciją apie Buddos ir Pratjekabuddos vardų kilmę ir gavo lyginamosios kalbotyros magistro laipsnį. Toliau jis mokytojavo Baku realinėje gimnazijoje iki pat 1920 m., kai tą Užkaukazio —Azerbaidžano respubliką smurtu okupavo raudonieji rusai.

Azerbaidžanui atsiskyrus nuo Rusijos ir įkūrus savo nepriklausomą valstybę, Lietuvos vyriausybė V. Krėvę-Mickevičių, kaip gyvenantį toje valstybėje, buvo paskyrusi Lietuvos konsulu Azerbaidžane. 1920 m. rusams vėl okupavus šią šalį, velionis grįžo į Lietuvą ir čia buvo pakviestas dirbti Švietimo Ministerijoje. Be kitų darbų, redagavo žurnalus ir kitokius leidinius: "Švietimo Darbas", "Tauta ir Žodis", "Skaitymai", "Tautosakos Darbai", "Humanitarinių Mokslų Fakulteto Darbai", "Tėvynėn", ir kt.

Vėliau su kitais mokslininkais Kaune sukūrė universitetą, nuo 1922 m. humanitarinių mokslų fakultete dėstė slavų literatūrą kurį laiką buvo minimo fakulteto dekanu. Velionis kurį laiką yra buvęs ir Lietuvos Šaulių Sąjungos pirmininku.

Krėvė-Mickevičius pradėjo rašinėti nuo 15 metų amžiaus. Iš pradžių rašinėjo rusiškai ir lenkiškai. Baigdamas universitetą pradėjo rašinėti lietuviškai. Iš pradžių rašinėjo dzūkų tarme. Vieni pirmųjų jo kūrinių lietuvių kalba buvo "Gilšė", "Bobulės vargai" ir kitos apysakos, spausdintos "Viltyje", "Vaivorykštėje", "Vaire", "Bare", "Aušrinėje" ir "Santaroje". 1911 m. buvo išleistas jo pirmasis didesnis veikalas-drama "Šarūnas", 1913 m. išleisti "Dainavos šalies padavimai". Velionis iš viso yra parašęs apie 20 knygų. Velionies paskutinis veikalas buvo "Dangaus ir žemės sūnus", kurio pirmasis tomas išleistas dabartiniu metu Amerikoje. Mirtis nutraukė baigti šį veikalą. Be aukščiau minėtų jo kūrinių, dar paminėtini žymesnieji: "Iš šiaudinės pastogės", "Žentas", "Skirgaila", "Raganius" ir kt. Visus suminėti būtų ilgoka. Buvo surinkęs kelis tomus tautosakos—patarlių ir priežodžių.

1940 m. raudonieji rusai okupavę Lietuvą, Krėvės-Mickevičiaus populiarų vardą lietuvių tautoje norėjo panaudoti savo grobuoniškiems užsimojimams. Velionį buvo paskyrę okupuotosios Lietuvos "vyriausybės" ministeriu pirmininku. Tačiau velionis, pasikalbėjęs su okupantų įgaliotiniu Lietuvoje Dekanozovu, nuvykęs į Maskvą su Stalinu ir Molotavu, patyręs, jog Lietuva nebetenka savo nepriklausomybės, greit iš klastingos tarnybos pasitraukė. Jis, kaip Lietuvos patriotas, nenuėjo okupantams tarnauti.

1944 m. rusams antrą kartą okupuojant Lietuvą, velionis pasitraukė į vakarus. Į Ameriką atvykęs, Pensilvanijos universitete dėstė slavų literatūrą. Išėjęs į pensiją (žinoma, labai kuklią), gyveno su žmona pas savo dukterį ir žentą. Paskutiniu metu buvo pradėjęs sirginėti — buvo padaryta operacija. Pasveikęs rašė, tęsė savo kūrybos darbą, kol pagaliau širdies smūgis staiga jį pakirto. S. Š-ys.

Tragedijos kaltojasi

MARIŲ ŽUVĖDRA

Istorinis Vaizdelis iš 1863 m. sukilimo

Snaigės, mažos ir retos, darėsi vis tankesnės ir didesnės. Bet vakaro prieblanda nuo jų nepabalo. Ji vis pilkėjo. Nelengva buvo išskirti net žmonių veidus Petrapilio čiuožykloje, kai jie nučiuoždavo tolyn nuo žibalinių lempų. Jais Konstantinas Kalinauskas ir nesidomėjo, išskyrus vieną porą, kurios kiekvieną judesį jis akyliai sekė tūkstantinėje minioje.

Jis nesekiojo paskui porą, kaip įsimylėjęs gimnazistas. Nesiklausė baronaitės juoko. Nesistengė išgirsti, ką jai kalbėjo šviesiaplaukis vyras, blizgančioje caro armijos karininko uniformoje. Jis laikėsi atokiai. Net ir tada, kai karininkas pasodino savo damą čiuožyklos pakrašty ant suolo, Konstantinas pračiuožė pro šalį, net nežvilgtelėjęs ton pusėn. O vistiek jis pastebėjo, kad prie čiuožyklos vartų privažiavo karieta su barono herbu ant durų ir užpakaly baronaitės atsirado jos guvernantė. Kaip iš žemės išaugo ir nežymiai padavė baronaitei baltų kailiukų muftą. Tokiais pat kailiukais buvo apvedžiota baronaitės raudono aksomo čiuožimo kostiumas ir kepuraitė.

Karininkas priklaupė ant vieno kelio nuimti pačiūžų nuo baronaitės baltų batų. Atrodo, nesisekė. Jis atsitiesė ir apžiūrinėjo pačiūžų raktą. Baronaitė žaidė snaigėmis.

— Galiu pasiūlyti tamstai savo raktą? — atsirado Konstantinas kaip tik laiku.

Karininkas vikriai nuėmė pačiūžas ir su trumpu ačiu grąžino raktą studento uniformą vilkinčiam vaikinui.

Baronaitė pakėlė akis ir nusišypsojo studentui tuo malonės šypsniu, kaip šypsosi valdovės savo valdiniams. Akys tamsios. Ir plaukai tamsūs. Pilni purių snaigių kyšojo iš po kepuraitės. Aristokratės veidas.

— Kaip sniego karalaitė vaikų pasakose — sumojo studentas taiklų palyginimą.

Kai karieta pajudėjo, tik viena sena guvernantė dirstelėjo pro karietos langą stovinčio studento pusėn.

— Vargšas studentas. Nelaimingai įsimylėjęs baronaitę... — patylomis atsiduso senė ir susigūžė minkštos karietos kampe.

Savo studentiškame kambary Konstantinas Kalinauskas apgraibomis surado lempą ir įžiebė. Durys riogsojo atviros, kaip juoda praraja, į šeimininkės valgomąjį. Uždarė. Tada iš raktelio iškrapštė susuktą popieriaus skiautę. Niekas nepastebėjo čiuožykloje, kad karininkas padavė studentui savo raktelį. Tą patį, kuris "nerakino" baronaitės pačiūžų.

"10 val. Olgos kavinėje. Civiliais drabužiais."

— Trys ir pusė valandos, — galvojo Konstantinas, žiūrėdamas į popieriaus skiautelę, kuri iš karto pagelto, paskui pasidarė melsva ir galutinai pavirto į plonutėlį, pilką lakštelį, kuris susirietė ir subyrėjo jo pirštuose. Studentas užpūtė degtuką ir nusirengė.

— Girdžiu ponaitis namuose. Galvoju sau, atnešiu karštos arbatos. Mes su mama gėrėme. Mama išėjo. Vakaras ilgas. Galvoju sau, eisiu ir aš pas draugę. Pirma atnešiu ponaičiui karštos arbatos, galvoju sau — dėstė šeimininkės duktė tuo pačiu ritmu žodžius ir stalo reikmenis arbatai.

Iliustravo dail. B. VILKUTAITYTĖ-GEDVILIENĖ

— Ačiū, panele Tamara, už jūsų rūpestį. Arbata tikrai kvepėte kvepia, — Konstantinas stengėsi pasakyti ką nors malonaus jaunai mergaitei.

— Ką čia, ponaiti... Nėra už ką dėkoti. Galvoju sau, gal ponaitis būsite sušalęs. Arbata sušildo. O ir krosnį mama neseniai iškūreno... Sako, naktį vėl smarkiai šals. Ponaitis ilgai vakarais dirba... — išlėto kalbėjo Tamara.

— Darbo daug... — užsimąstė Konstantinas.

— Negaiškite dėl manęs. Draugė jūsų laukia, — atsipeikėjęs Konstantinas padrąsino mergaitę palikti jį vieną.

Tamara apsigaubė galvą stora pilka skara, kurią turėjo ant pečių, ir, trumpai palinkėjusi geros nakties, tyliai išslinko pro duris.

Konstantinas nebuvo vienas savo kambary, kaip tikėjosi būti. Baronaitė ir Tamara buvo jo neprašytos viešnios...

— Ar galima jas lyginti? Ką jos turi bendro? Ta lieknutė, trapi, glėžna baronaitė su šita tvirta, stambia apvalaus veido mergina. Tikrai nieko. Tik tiek, kad abi rusės... Kas užpils tą prarają, kuri skiria rusų aristokratiją nuo liaudies? Kas?, jei net pati gamta tuos skirtumus taip ryškiai pabrėžė ir įkūnijo moteryje? !....

— O rusė labai anksti pajunta, kad ji yra moteris. Jei ji aristokratė, ji mokoma nuo mažens būti privilegijuota dama. Jei ji vargo duktė, iš anksto pripranta nešti vargo naštą be skundo ir pykčio. Kai ta šeimos išlaikymo našta pasidaro persunki ar girtuoklio vyro ranka perskaudi, tik Dievo Motinos ikona tegirdi rusės tylius atodūsius... — taip galvojo Konstantinas, žingsniuodamas po kambarį su arbatos stiklu rankoje. Jo mintys per sniegu otas lygumas nejučiomis persikėlė prie Nemuno krantų. Vietoje baronaitės ir Tamaros prieš jo akis atsirado mielas motinos, sesers ir daugybė kitų pažįstamų veidų. Jam atrodė, kad tie veidai netiko nei prie vienos, nei prie antros grupės, kurias atstovavo savo tautoje baronaitė ir Tamara. Lietuvė nebuvo nei vyrų išlepinta, nei jų užguita moteris. Ji buvo greičiau tik ištikima pagelbininkė savo tėvui, broliui ar vyrui. Daug moterų dalyvavo laisvės kovoje, daug jų kentėjo kartu su vyrais. Tiesa, kad Kalinauskas niekados nebuvo galvojęs apie moters įtaką vyrui. Tik dabar jam atrodė svarbu, kad šalia vyrų, šalia vadų stovėtų ir lietuvė moteris.

— Kas tas pulkininkas Sierakauskas, kuriam aš rengiuosiu šivakar patikėti visas sukilimo paslaptis ir planus? Kilmė iš tėvo pusės — lietuvis, iš motinos pusės — lenkas. Uniforma — caro armijos karininko. O kas liks, kai šivakar tą blizgančią uniformą pasidės? Jam durys visur atviros. Į garbę, karjerą ir augštąją aristokratiją... Ar su uniforma gali padėti į šalį ir tą pavojinga gražios baronaitės prisiminimą? Kodėl jis nori rinktis pavojingą sukilėlio kelią, kuris gal nuves į mirtį? Tiesa, kad pulkininko tėvą sukapojo maskoliai už dalyvavimą sukilime. Gal tėvo kraujas šaukia sūnų atkeršyti? Gal įgimtas laisvės troškimas stumia jį į nelygią kovą? Vistiek dar jokios garantijos. O jei taip būtų lietuvė moteris vietoje tos... tos rusės baronaitės! — svarstė Konstantinas.

Likusį laiką Konstantinas praleido stengdamasis prisiminti pažįstamas lietuvių inteligentų šeimas. Bene kur neaptiks jaunos lietuvaitės...

* * *

Sierakauskų bute buvo tylu,, šilta ir jauku. Ponia siurbčiojo arbatą, susigūžusi minkštoje kėdėje. Prie rašomojo stalo sėdėjo pulkininkas, palinkęs ant žemėlapių ir planų. Staiga jis pastūmė darbą į šalį ir užsimąstė, Ant stalo stovėjo nepaliesta arbata. Net negaravo. Buvo tikriausiai atvėsusi.

Apolonija neragino vyrą gerti arbatą. Kam suardyti tylą? Tegul jis taip sėdi ištisas valandas. Jai tuo lengviau jį stebėti. Ji gi norėjo įsidėmėti kiekvieną jo veido bruožą, lyg kad rengtusi piešti iš atminties jo portretą. Augšta kakta. Šviesūs plaukai ir tokios pat spalvos maži ūseliai. Akys ramios, šiltos, mėlynos. Tai ir visi charakteringiausi jo bruožai.

— Dar šalta ir daug sniego, bet jaučiasi artėjantis pavasaris. Kad taip tauta galėtų nujausti artėjančią laisvę. Būtų daug lengviau pakelti visas kančias ir kovas. Štai kas man atėjo į galvą, žiūrint į pripustytą Bernardinų sodą... Kaip norėtum praleisti vakarą? Paskutiniu laiku mes taip retai esame kartu. Šįvakar noriu priklausyti tik tau vienai, brangioji... Rytoj turiu vėl išvykti. Į Varšuvą. Porai savaičių, o gal ir daugiau. Gal visam mėnesiui. Priklausys nuo to, kaip jie ten pasiruošę... — kalbėjo pulkininkas, sėsdamas šalia žmonos.

Žmona staiga prisiglaudė prie vyro ir pravirko.

— Apolonija, mano mažyte, kas yra? Aš maniau, kad tu džiaugiesi mūsų vakaru šiandieną? Dėlko ašaros? Ar kad vėl išvažiuoju? Bet tas mėnesis praeis greitai. Apolonija, tu buvai visados tokia narsi! — guodė pulkininkas žmoną.

— Ne, Zigmantai, Tu negriši. Gal ne dabar, bet vieną dieną tu negriši. Niekados... O aš... aš laukiu kūd kio... Tu jo nematysi... Aš jaučiu. Kartais apima mane toks siaubas, kad nežinau, kur dėtis... — kukčiojo pulkininko žmona.

— Tu lauki kūdikio? !... Mūsų pirmo kūdikio! — pulkininko akys sudrėko, lūpos vos pastebimai virpėjo. Jis glostė žmonos plaukus ir ašarotą veidą, kol ji visiškai nusiramino.

Kurį laiką jie sėdėjo susiglaudę ir tylėdami. Į kambarį šliaužė pro langą sutemos ir švelniai supo, vyniojo tuos du vienas antram priklausančius žmones ir jų paslaptį...

— Apolonija, aš tau papasakosiu savo pirmąjį prisiminimą. Buvau tada 4—5 metų — nutraukė tylą pulkininkas.

Buvo ruduo? Šlapias, lietingas, purvinas. Motina neleisdavo išeiti laukan. Ištisas dienas prasėdėdavau prie lango, jei buvo ko žiūrėti lauke. Vakarus mėgdavau. Tėvui nesant namie, motina su senele verpdamos sekė man pasakas arba giedojo. Dar įdomiau, kai tėvas buvo namie. Kiek kaladėlių, kiek drožlių, kiek piuvenų pribirdavo po jo varstotu! Nesupratau, kas yra tėvai ir namai, bet su vaikišku instinku jaučiau, kad pas mus namuose buvo gera, jauku, šilta ir saugu.

— Vieną tokį mielą vakarą ginkluoti vyrai suvirto į mūsų trobą. Jie kažką kalbėjo garsiai ir aštriai. Raštą patiesė prieš tėvą ant stalo. Tėvas skaitė skaitė. Be žodžių. Ilgai. Apžvelgė motiną, senelę ir mane. Mes buvome pas pečių. Jis nesakė nieko, tik rankomis užsidengė veidą ir sukniubo ant stalo. Raštas nuslydo po stalu.

Mano motina sukliko nesavu balsu ir puolė prie tėvo. Nepasiekusi jo, sukniubo ant aslos ir nejudėjo. Senelė balsu raudojo. Nežinojau kas darėsi, bet buvo neapsakomai baisu.

— Mama, mama! — pradėjau klykti ir aš.

Tėvas nunešė mano motiną ir paguldė į lovą. Mane atidavė senelei. Tada pradėjo kažko ieškoti po spintas. Užsivilko naujus drabužius, sudėjo maistą į krepšelį ir avėsi batais.

— Tėte neik. Tėte, niekur neik! — puoliau aš verkdamas prie tėvo.

Tėvas paėmė mane ant kelių. Ir pats pravirko. Aš neverkiau. Taip buvo keista, kad tėvas verkia. Matau ir dabar jo ašaras, riedančias per skruostus.

— Aš turiu eiti, Zigmuti. Kai grįšiu, tu būsi jau didelis vyras. Būk geras vaikas. Klausyk mamos. Tegul Dievas tave augina ir globoja... — pasakė jis, pabučiavo ir paleido nuo savo kelių.

Kai tėvas išėjo į tamsą, vėją ir lietų, motina sukniubo prie slenksčio. Rovė sau plaukus nuo galvos, grąžė rankas ir raudojo. Kaip ilgai, nežinau. Šiltas pečius buvo mano vienintelė paguoda tą vakarą. Prie jo susigūžęs užmigau.

Po tos nakties, man atrodė, mūsų namuose niekados tikrai neprašvito ir niekados nebuvo šilta.

Taip tėvą išsivarė į rekrūtus kartu su kitais vyrais. Dvidešimt penkeriems metams... Greitai užmiršau net kaip tėvas atrodė. Tik motina dažnai man kartodavo, kai paaugau, kad tėvas atsisveikindamas jai sakęs: "Nusiramink, neraudok. Gyvenk dėl mūsų sūnaus. Mane varo kovot už maskolių. Jis užaugęs eis pats kovoti už laisvę..." — baigė pulkininkas savo pasakojimą.

— Apolonija, — prabilo jis vėl — geriau bus, jei aš neguosiu tavęs apgaulingomis viltimis. Tu esi kario žmona ir turi išmokti pakelti viską. Aš matau, kad mūsų tautos tragedija kartojasi. Mano motina raudojo, kai tėvą į rekrūtus varė. Antrą kartą jos širdį skausmas draskė, kai mano tėvą maskoliai sukapojo, kaip sukilėlį prieš carą.

— Gal būt, aš tikrai negrįšiu. Gal žūsiu, kaip mano tėvas. Tu turi gyventi. Gyvensi dėl mūsų kūdikio, kaip mano motina gyveno dėl manęs. Ta nauja gyvybė man teikia vilties, tarsi ateinančio pavasario pajautimas. Tau bus prasmės kentėti, o man — žūti. Jeigu ne mes, tai mūsų kūdikis, gal būt, jau matys laisvę.

— Neverk, Apolonija. Žinau, kaip tau yra skaudu. Bet nėra kelio išvengti to skausmo, kaip jo negalėjo išvengti mano tėvas ir motina. Negalima pasitraukti iš kovos už laisvę. Juk ta pati kova mudu ir suvedė. Meilę įžiebė. Šeimos ryšiais surišo. Atvirai prisipažinsiu. Aš dirbau, bet vis dar svyravau, kol sutikau tave. Aš buvau sužavėtas tavo drąsa ir pasiaukojimu. Tavo pareiga ir toliau stiprinti mane toje kovoje. Tu nešdama pasauliui naują gyvybę, esi arčiau vilties šaltinio. O viltis, kad užtekės laisvės aušra, yra taip reikalinga šios nakties tamsumoj. Būk, Apolonija, man šviesus vilties spindulėlis, teikias ištvermės nelygioje kovoje...

* *
*

Vakaras V. Plk. Sierakauskas rymo prie geležinės apkaustyto lango. Pro jį matosi tik mažas dangaus sklypelis. Ir tą patį dengia vatos debesėlis. Kraštai saulėleidžio paauksuoti.

— Birželio mėnuo. Pati šienapjūtė. Laukai šienu ir dobilais kvepia. Rugiai išplaukę banguoja žalsvomis vilnimis... Ramu, ramu laukuose... Ir šilta... Naktis tyli, gaivi... — svajoja pulkininkas. Jis nejaučia nei skausmo sužeistoje kojoj, nei šiurpuliu purtančios drėgmės, nei tamsos apie save. Jo gyvenimo paskutinė naktis, o atsiminimų kelias ilgas...

Sugirgžda raktai duryse. Su maža lempele rankoje įeina augalotas vyras karininko uniforma. Pulkininkas atsigręžia nuo lango, bet pasilieka stovėti vietoje.

— Mano vizitas slaptas, — sako svečias.

— Nesitikėjau jus čia matyti, — prisipažįsta pulkininkas.

— Žinau. Noras tamstą išgelbėti atvarė mane čia. Muravjovo susirašinėjimą su Maskva dėl jūsų likimo skaičiau šiandien. Jūsų žmona ir jos tėvas turėjo audijenciją pas karo ministrą.

— Aš uždraudžiau savo šeimą prašyti pasigailėjimo dėl manęs, — šiurkščiai nutraukė pulkininkas savo svečią.

— Širdis artimųjų nepripažįsta nei draudimo nei įsakymo, mano mielas. Apie tai dar pakalbėsime. O dabar prie reikalo. Taigi karo ministras Miliutin neužmiršo, kad buvote draugai. Jis ne tik pažadėjo jūsų žmonai gelbėti jūsų užsispyrusią galvą, bet pradėjo ir savo žygius. Muravjovas gavo iš jo telegramą, kurioje duodama suprasti, kad plk. Sierakauskas dar gali būti labai naudingas matuškai Rusijai. Jums tik reikia parodyti geros valios ir galite būti išgelbėtas. Aš susisiekčiau dar šiąnakt su Maskva. Sako, ministras kreipėsi net į carą...

O SKAMBINK PER AMŽIUS...

Seniausia ir gausingiausia lietuvių imigrantų buveinė, be abejo, yra Šiaurės Amerika — JAV. Tenai susidarė dviejų kartų lietuviai ateiviai. Ir miela, kad naujieji, atvykę į JAV, rado daug ko pasimokyti iš senesniųjų, kurie išugdė savo lietuviškas parapijas, tvirtais pagrindais sukūrė lietuviškas organizacijas, išlaikė savąją spaudą, o tuo pačiu — ir lietuviškumą. O kiek sveikų, naujų minčių kildavo jų galvose Lietuvai ir lietuviškumui išlaikyti bei pagelbėti. Baisu būti pranašu, bet ko gerą mes — naujieji ateiviai — anaiptol to nepasieksime...

Šiuo kartu verta prisiminti bent vieną epizodėlį, būtent, Čikagos lietuvių ypatingai įdomią ir simbolišką dovaną atgimusiai Lietuvai — **Laisvės Varpą.**

1919 m. Lietuvių seimas Čikagoje nutarė nuliedinti Varpą atgavusiai laisvę Tėvynei ir savo nutarimą įvykdė.

1922 m. sausio mėn. pradžioje Varpas jau buvo Kaune. Jis svėrė 1200 svarų. Pavadino Laisvės Varpo vardu. Varpo šone Vytis ir toks parašas: Lietuvių Seimas Amerikoje Lietuvai. Chicagoje 1919 m. birželio 8-11 d. d. Be to, ten įliedinti šie žodžiai:

"O, skambink per amžius
vaikams Lietuvos,
Kad laisvės nevertas,
kas negina jos".

Amerikos lietuvių Laisvės Varpas 1922 m. vasario mėn. 16 d. buvo pakabintas Karo Muziejaus bokšte. Seniausias Lietuvos aušrininkas inž. Petras Vileišis su vienu karo invalidu pirmą kartą Laisvės Varpu paskambino.

Lietuvos krašto apsaugos ministeris mjr. Sližys amerikiečiams broliams lietuviams tuomet atsiuntė tokio turinio padėkos raštą:

"Meldžiu pranešti Amerikos lietuvių visuomenei šiuos mūsų žodžius: Brangūs mūsų broliai amerikiečiai, jūsų aukomis lietas Laisvės Varpas iki neįsitvirtins Gedimino Kalne Vilniuje laikinai patalpintas Karo Muziejaus bokšte Kaune. Ačiū už daug reikšmingą dovaną. Laisvės Varpas bus akyvas ženklas jūsų ir mūsų vienybės ir drąsiai skambins sūnums Lietuvos: tas laisvės nevertas, kas negina jos."

Jungtinių Amerikos Valstybių lietuvių dovana — Laisvės Varpas skambėdavo Lietuvoj tik svarbiais atvejais — didžios reikšmės švenčių metu ir ypatingais momentais.

Tai gražus amerikiečių lietuvių— senųjų ateivių mostas vos atgimusiai jaunutei Lietuvai. Dievas žino, ar bėra Laisvės Varpas šiandien tenai pat, kur buvo Nepriklausomos Lietuvos laikais? Greičiausiai okupantai jį bus kur nors išvežę, ištrėmę, kaip šimtus tūkstančių ir pačių lietuvių...

PRANYS ALŠĖNAS

JUOZAS MIKUCKIS

KAI VARTAI VIRTO

Kai vartai virto
Ir liepsnos širdo, —
Pas seną svirtį
Ne žirgus girdė.

Tai tankus girdė
Pas seną svirtį,
Kad plieno širdys
Nebesuvirtų.

Pas mergą grakščią
Tą naktį giedrią,
Paprašė naščių,
Su naščiais viedrų.

Stačiai kalbėjo,
Akysna smigo...
Ak, nelabieji,
Per nakt nemigo!

Per nakt nemigo
Ir neberimo,
Ir ne dėl žygio,
Ne dėl arimo. —

Pačių jų širdys
Virpėjo, virė,
Kai tankus girdė
Pas svirtį vyrai.

— Jūs nežinote, adjutante, kaip man yra brangu matyti jūsų širdį. Bet jūsų pagelba negaliu pasinaudoti Man nėra kelio atgal. Jei aš mėginčiau gelbėti save, reikėtų aukoti galvas daugelio bendros kovos draugų. Nenoriu būti savo krašto išdavikas. Geriau garbingai mirti, — ramiai kalbėjo plk. Sierakauskas.

— Pulkininke, tamsta, taip ramiai kalbi, lyg kad nesuvoktum baisios tikrovės. Ar tamsta žinai, kad ši naktis yra jums paskutinė? Dar daugiau aš pasakysiu. Ar, tamsta, žinai, kad kartuvės jau pastatytos Lūkiškių aikštėje? Miliutin savo telegramoje prašė tamstos nesušaudyti. Muravjovas į tai ciniškai atsakė: "Aš neįsakysiu jį sušaudyti, nes jau įsakiau jį pakarti"... Greičiausiai jis pats rytoj dalyvaus jūsų egzekucijoj... Pulkininke, atsipeikėkite iš jūsų ramios rezignacijos ir supraskite, kad viskas jau paruošta. Tik kelios valandos beliko jums gyventi... Gelbėkitės, kol dar galima! — karštai ir nuoširdžiai įtikinėjo gubernatoriaus adjutantas, senas pulkininko pažįstamas iš karo akademijos.

— Daug mano tautiečių jau žuvo kovoj už laisvę. Žūsiu ir aš. Reikia aukų...

— Žinau, mačiau tuos nelaiminguosius — nekantriai nutraukė adjutantas.

— Jie nėra nelaimingi. Jie yra lietuviškos sėklos, kurios pražydės baltais laisvės žiedais. — pasakė tvirtai pulkininkas.

— Sėklos... Laisvė... Jūs perdaug optimistas, pulkininke. Muravjovo ranka toli siekia. Net ir negimusius. Jūs žinote savo žmonos padėtį. Muravjovas jau pasirašė jos ištrėmimo į Rusijos gilumą aktą. Rytoj vakare jis bus įvykdytas, jei tamsta atsidursi kartuvėse. Jei gims sūnus, įsakyta nužudyti. Jei duktė, atimti iš motinos ir atiduoti į prieglaudą užauginti... Ne tik savo tėvų, bet ir savo tautybės nežinos... — Adjutantas nutilo ir žiūrėjo, kaip jo žodžiai veikė į pulkininką.

Plk. Sierakauskas užsidengė rankomis veidą.

— Jei ne dėl savęs, gelbėkis bent dėl savo žmonos... Ir dėl būsimo kūdikio, — tyliau, su užuojauta vėl prabilo adjutantas.

Pulkininkas pakėlė akis. Jose buvo gilus, gilus skausmas, rezignacija, pasiryžimas ir ramybė.

— Nedidinkite mano skausmo. Mano mirties data jau išrašyta. Ji yra 1863 m. birželio mėn. 27 d. Aš esu pasirengęs. Jei galėsite, pasakykite mano žmonai — aš miršiu už laisvę, ji tegul gyvena dėl laisvės... Tautos tragedija kartojasi...

Lietuvos Karo Mokyklos I laidos sukaktis

KPT. JURGIS KIAUNĖ

Liepos mėn. 6 d. suėjo lygiai 35 metai pirmajai Lietuvos Karo Mokyklos laidai. 1919 m. liepos 6 d. šimtinė rinktinių savanorių-jaunuolių po egzaminų ir po iškilmingų pamaldų prisiekė Augščiausiajam ginti lietuvių tautą ir Lietuvos respubliką. Kiekvienas gavo pirmąjį karininko laipsnį — "Karužą" ir kario simbolį — kardą, kurį įteikė pirmasis Lietuvos Respublikos Prezidentas Antanas Smetona.

Gal ir ne visiems įdomu, bet mano įsitikinimu, kad tai buvo ir šiandien tebėra labai svarbus tautai ir valstybei įvykis.

Karo Mokyklos atsiradimas ir jos pradžia, kaip svarbus Nepriklausomybės kovų veiksnys verta prisiminti ir apie tai plačiau pakalbėti.

Lietuvos Nepriklausomybę paskelbus ir pirmiesiems savanoriams atsiliepus, jiems vadovauti buvo paskirti lietuviai karininkai, buvę rusų caro armijoje ir įvairiais keliais grįžę į Lietuvą. Garbė tiems karininkams nes jie, nors ir išvarginti Pirmojo Pasaulinio karo ir pergyvenę žiaurią bolševikų revoliuciją, skubėjo atsikuriančiai Lietuvai į pagalbą ir ėmė vadovauti lietuviams žūtbūtinėje kovoje už Nepriklausomybę. Didelis savanorių antplūdis, o vėliau ir mobilizacija parodė, kad karininkų yra maža, o, be to, ir ne visi tinkami, nes ne lietuviams pasitikėti negalima pav. gen. Kleščinskis, karininkas Simanovič, Buturlevič ir kt.. Vadinasi reikalas svarbus ir skubus. Reikia tuojau steigti Lietuvos Karo Mokyklą ir greitu laiku pasiruošti savų karininkų karo vadų.

Tuo metu vokiečiai okupantai Kaune ir jo apylinkėse ne tik kad nepadeda nuo bolševikų gintis ir vaduoti pagrobtą kraštą, bet dažnai trukdo ir net grasina. Mūsų valdžios veikimas suvaržytas. Nei tinkamų Karo Mokyklai patalpų, baldų, aprangos ir net maisto nebuvo. Mokomojo personalo — kadro karininkų — taip pat maža, nes caro armijoje lietuvis, o dar katalikas, negalėjo pakilti į augštą karininko laipsnį ir užimti divizijos vado ar svarbesnių vietų. Be šių kliūčių buvo dar ir kitų. Pav. kai kurie mūsiškiai karininkai (maža dalis) nenorėjo karo mokyklos, kaip sau konkurentės. Ėjo ginčas, kaip mokyklą pavadinti, kiek laiko turi tęstis mokslas ir kokį vardą — laipsnį duoti baigusiems. Karo veiksmai ir kitos aplinkybės vertė reikalą spręsti tuojau ir teigiamai. Visos kliūtys buvo nugalėtos ir jau kovo mėn. Karo Mokykla buvo įsteigta. Mokslas ir gyvenimas Karo Mokykloje buvo nenormalus ir panašus į fronto gyvenimą. Visko trūksta ir daug pavojų. Šautuvo iš rankų paleisti negalima. Dažnai vietoje mokslo reikėdavo griebtis ginklo ir budėti arba saugoti geležinkelio stotį, tiltą ar kitą kurią nors valstybės įstaigą: banką, min. kabinetą ir pan.

Karo Mokyklos patalpos

Patalpos Karo Mokyklai buvo surastos pačiame Kauno centre, Gedimino ir Duonelaičio gatvių kampe netoli Laisvės alėjos. Tai trijų aukštų mūro namai— kuriuose vėliau buvo Vidaus Reikalų Ministerija. Patalpos menkos ir nepritaikintos Karo Mokyklai. Gyvenome po 10-20 karių viename kambaryje. Geležinės lovos, lentos ir šiaudų čiužinys, tai ir viskas.

Nei stalų, kėdžių nei spintų drabužiams neturėjome. Valgomasis kambarys — salė 120 asmenų. Po valgio salė tapdavo klasė teoretinėms pamokoms. Gimnastiką (kūno mankštą) atlikdavome mažame kieme, o rikiuotės pamokas ir taktikos veiksmus darydavome Vytauto kalne, į kurį kasdien po kelis kartus kopdavome per daržus. Plotas tarp mokyklos ir Vytauto kalno buvo dar neužstatytas, užverstas senomis vokiečių gurguolėmis.

Mokslo priemonės

Bendroje salėje buvo kelios rašomosios lentos, pasaulio ir Lietuvos žemėlapiai, vokiečių išleisti, šautuvas, kastuvėlis, vienas sunkusis rusų kulkosvaidis "Maksimo" ir vėliau viena rusiška lauko patranka, kelios rankinės granatos. Tai ir visos mokslo priemonės. Jokių knygų, nei vadovėlių — statutų neturėjome. Dėstytojai aiškino, piešė, braižė ant lentos, o mes užsirašinėjome į sąsiuvinius.

Mokyklos lektoriai

Lektoriai buvo rikiuotės karininkai, Kariuomenės Štabo parinkti kaip savos rūšies specialistai ir kalbą lietuviškai. Vienas kitas dalykas buvo dėstomas kitomis kalbomis.

Plk. Kolino, totoris, kavalerijos mokslus dėstė rusiškai, o kūno kultūrą mokė prancūzų Misijos karininkai prancūziškai.

Karo terminai, ginklų dalių ir kiti pavadinimai, rikiuotės koman-

dos, dalinių pavadinimai ir kita buvo imami iš Štabo įsakymų, arba pačių nukalami.

Dėstomieji dalykai

Buvo dėstoma: 1) tikyba, 2) Lietuvių kalba, 3) Lietuvos karo istorija, 4) topografija, 5) ginklų pažinimas ir jų vartojimas, 6) kūno mankšta, 7) rikiuotė, 8) manevravimas ir taktika, 9) kovų rūšys ir jų charakteriai, 10) statutai: rikiuotės, drausmės, vidaus tarnybos, įgulos tarnybų ir 11) fortifikacija—kliūčių statymas ir jų ardymas. Kitų dalykų jau neatsimenu.

Kas buvo viršininkai

1. Karo Mokyklos viršininkas—pulkininkas, vėliau tapęs generolu, Galvydis-Bikauskas.
2. Viršininko pavaduotojai — karininkas, vėliau pulkininkas, Tvaronas-Tvaronavičius.
3. Adjutantas—karininkas Jakutis.
4. Karininkas — vėliau generolas, Dirmantas dėstė topografiją.
5. Karininkas Jagučauskas — artileriją.
6. Karininkas, vėliau generolas, Kazys Musteikis dėstė kulkosvaidžius ir jų taktiką.
7. Plk. Kolino — kavaleriją.
8. Karininkas Barkauskas — rikiuotės statutą.
9. Karininkas, vėliau generolas, Sutkus—vidaus statutą.
10. Karininkas Juozaitis—įgulos tarnybos statutą.
11. Faustas Kirša—liet. kalbą ir Lietuvos karo istoriją.
12. Tikybą dėstė karo kapel. Bumša.

Karininkai-junkeriai ir jų gyvenimo sąlygos

Junkeriai — tai savanoriai jaunuoliai, 17—20 metų amžiaus, vyresnių gimnazijos klasių mokiniai ir studentai. Buvo ir klierikų, mokytojų ir k., kurie išgirdę L. Tarybos ir Krašto aps. Ministerio šauksmą stojo į kariuomenę savanoriais, Vėliau kiti iš įvairių dalinių buvo sukomandiruoti į Karo Mokyklą. Nors dar jauni vyrukai, bet jau visi buvę fronte ir uostę paraką ir net buvę sužeisti. Tai vyrukai pasiryžėliai-drąsuoliai, kurie be jokios atodairos norėjo patarnauti ir ginti Tėvynę iki paskutinio atodūsio.

Į pirmąją laidą atvyko apie 160 vyrų. Po patikrinimo sveikatos ir cenzo (buvo priimami baigę ne mažiau 4 kl. gimnaziją) buvo iššaukti pavardėmis ir išrikiuoti. Karo Mokyklos virš. pavaduotojas karin. Tvaronas pasakė griežtą—realistinę kalbą, nurodydamas, kad mūsų laukia kančios, vargas ir net žiauri mirtis. Kam trūksta patvarumo ir pasiryžimo siūlė pasitraukti dabar, nes vėliau karo įstatymai pasigailėjimo nerodys.

Po viso to rikiuotėje kandidatų į karo mokyklą pasiliko apie 120 vyrų. Sakau, vyrų, turėdamas galvoje vyrų dvasią, bet kūnu iš jų buvo nemaža gležnų jaunuolių, vos 17 metų. (Račiūnas, Smetona, Šova ir kt.), kurie ir savo amžių slėpė, bijodami, kad jų nepriims į Karo Mokyklą.

Atlyginimo ir Karo Mokyklą baigus laipsnio klausimas tiems vyrams neegzistavo. Jie troško tik vieno — greičiau į frontą, į kovą už Lietuvos laisvę ir Nepriklausomybę.

Karo mokyklos gyvenimas buvo kietas, drausmė — geležinė. Visos dienos laikas buvo suskirstytas ne tik valandomis, bet ir minutėmis. 6 val. ryto trimitas keltis, apsirengti, sutvarkyti lovas ir kambarius. Pusvalandis skirtas kūno mankštai—gimnastikai, 7 val. ryto pusryčiai. Juoda avižų sėlenų kava be cukraus, duonos riekė ir truputis marmelado. Po pusryčių iki 12 val. —teoretinės pamokos salėje. Nuo 12—1 val. pietūs. Trumpa malda, duonos riekė, sriuba ir kai kada gabalėlis mėsos! O sriuba dažniausiai iš paplėkusių margu žirnių, kruopų ar kopūstų. Maistas buvo menkas ne tik mokykloje, bet ir fronte, nes nebuvo dar suorganizuotas maisto tiekimas — nebuvo intendantūros tinklo. Tik į mokslo metų pabaigą apsidžiaugėme Amerikos balta duona ir lašiniais.

Po pietų vėl darbas iki 6 val., dažnai ir iki 7 val. vakaro laukuose arba Vytauto kalne, manevruojant ar apkasus kasant, arba vykdant įvairių rūšių kautynes ir prisitaikant mūšyje prie vietos.

7 val. vakarienė. Vėl ta pati sriuba, tik tirštesnė, arba košė ir netikra juoda kava. Vėliau pamokų ruošimas ir vakarinis patikrinimas (įsakymo skaitymas, tarnybų paskirstymas, malda ir himnas).

10 val. vakaro gesinamos šviesos ir visi eina poilsio. Tiesa, prieš vakarinį patikrinimą reikėdavo kas turi, (o kas neturėjo!) atlikti pabaudas, atstovėti su šautuvu.

Naktį mokykloje labai dažnai budėdavo vienas būrys. Naktį tekdavo dalyvauti komunistinių organizacijų kratose. Taip pat reikėdavo dalyvauti, kai būdavo krečiami miesto rajonai. Karo mokyklos mokiniai eidavo saugoti valdžios įstaigų, mūsiškių karinių dalinių, kai būdavo sužinoma, kad vokiečių karių spartakai ruošdavosi juos užpulti.

(Bus daugiau)

Tylėdami priešo nepabaidysim

JUOZAS VALTYS

Buvo laikų, kada neparastu užsispyrimu reikalavom sau Vilniaus ir maldose prašydavom Viešpaties sau pagelbos.

Gavę aprimom, ir dabar palengva pradedam užsimiršti, jog senieji nedraugai vėl planuoja žygį į Vilnių ir negali užmigti, grauždamiesi dėl netekto grobio.

Lenkai šiuo laiku vis garsiau ir įkyriau pradeda kalbėti apie "savųjų miestų sugrąžinimą". Raudonoji Lenkija ir Lietuva, girdi, susitariusios apie "amžinas Lietuvos teises į Vilnių." Bet tai dar niekai. Tiek Lenkija ir Lietuva vienodai juk vieno to paties burlioko botagu plakamos.

Londono ir kitų galų lenkų egzilinės vyriausybės kursto saviškius ir pačios laukia meto, kai vėl viešpatautų Vilniuje, lyg namie.

Tuo tarpu susidaro įspūdis, jog tie lenkų urzgimai lyg nebūtų reikšmingi ir nebūtų reikalo jau dabar atsikirsti prieš lenkiškas neteisybes. Ir mūsų spauda tyli.

Betgi kiekvieno patrioto aiški pareiga nuolat pasauliui kartoti — Vilnius mūsų protėvių žemė, toks liks per amžius.

Tylėdami priešo nepabaidysim.

ŠAULIŲ SĄJUNGA IR AMERIKOS LIETUVIAI

(ŠAULIŲ SĄJUNGOS 35 METŲ SUKAKTIES PROGA)

ANTANAS SODAITIS

"Kas ryši su Tėvyne teblaiko, nežus, nors ir už marių plauktų"

Tokia epigrama prasideda Lietuvos Šaulių Sąjungos pirmasis atsišaukimas į Amerikos lietuvius. Tik gimusi šaulių organizacija, turėdama prieš akis didelius ir sunkius uždavinius, nukreipė į užjūrio brolius savo žvilgsnį iš kur Lietuva jau nekartą buvo sulaukusi apčiuopiamos paramos.

Šį kartą Šaulių Sąjunga prašė ne duonos ir aprangos, bet kieto plieno—ginklų laisvei ginti:

"Tautiečiai! Ginklų mums, ginklų, o sugrįžę į Tėvynę neberasite nė viena okupanto" — rašoma atsišaukime.

Šis pirmasis šaulių žodis amerikiečiams lietuviams buvo parašytas 1919 metais lapkričio 1 d. Kaune. Jį išleido Šaulių Sąjung. centro valdyba. Atsišaukimą pasirašė Šaulių Sąjungos įkūrėjas ir pirmasis centro valdybos pirmininkas Vl. Putvinskis ir sekretorius.

Tame amerikiečiams skirtame žodyje Šaulių Sąjungos tikslas apibūdintas šiaip: **"Ginti Lietuvos nepriklausomybę visomis pajėgomis."** Be to, paminėta Šaulių Sąjungos kūrimasis, nupasakojama kokia yra jos padėtis ir iškeliama šaulių tvirtas ryžtas kovoti už prisikėlusios Lietuvos laisvę, tačiau "neužtenka ne tik tinkamai visu kuo aprūpinti, bet ir apginkluoti ir išleisti į karo lauką tiems būriams, kurie jau pasiruošę kautis ir kaunasi . . ." — sakoma atsišaukime.

Šauliai greitai sulaukė iš amerikiečių paramos. Be to, pirmasis atsišaukimas padarė pradžią Šaulių Sąjungos darniam bendravimui su užjūrio lietuviais. Ypač tamprūs ryšiai prasidėjo nuo tada, kada Amerikos lietuviai pradėjo lankyti savo senąją tėvynę. Šaulių Sąjunga tapo viešnagės atvažiavusiųjų amerikiečių globėja. Šauliai iškilmingai sutikdavo užjūrio brolių ekskursijas Klaipėdos uoste, rūpindavosi jų priėmimu, vežiodavo po kraštą, duodavo nurodymų, patarimų ir teikdavo visokeriopą pagalbą. Manau, kad nevienas Amerikos lietuvis nešioja širdy gražus atsiminimus iš lankymosi tėvynėje dienų ir prisimena šaulių nuoširdžią globą.

Kauno šaulių būrio rikiuotė 1919 m.
Trečias iš dešinės pirmoje eilėje Vladas Putvys

Klaidingai būtų galvojama, jei kas manytų, kad Šaulių Sąjunga taikos metais tesirūpino tik užjūrio lietuvių priėmimu ir globa, tai buvo tik dalelė tų darbų, kurie išplaukė iš šaulių dėkingumo ir bendrųjų uždavinių. Gi ginkluotosios organizacijos uždaviniai buvo nemaži. Jai rūpėjo ne vien kariniai, bet ir kultūriniai šalies reikalai. Sąjunga gerai suprato, kad "geriausia diplomatija yra bejėgė, jei ji nėra paremta tautos kultūra ir ginklų jėga."

Panaši mintis buvo išreikšta ir Lietuvos Šaulių Sąjungos įstatyme, paskelbtame 1935 m. "Vyriausybės Žinių 490 Nr. To įstatymo 2 straipsnis sako: "Sąjungos tikslas yra stiprinti tautinį atsparumą ir valstybės gynimo pajėgas". Todėl Šaulių S. vadovavosi tom mintimis ir tokia kryptimi vystė savo veiklą. Šalia tokio apmokymo ir pasiruošimo, Šaulių Sąjunga, kaip sako minėto įstatymo 3 straipsnis, "stiprina gyventojų dvasines jėgas, skleidžia jų tarpe kultūrą, švietimą, keldama Tėvynės meilę ir dorovę". Ištikrųjų, šauliai stiprino tautinį atsparumą ir varė platų kultūros vagą atgimusioje tėvynėje.

Bet Šaulių Sąjungos gražiausiu veiklos žiedu yra kovų etapas ir aukos už Lietuvos laisvę. Juk Šaulių Sąjunga gimė Nepriklausomybės kovų sūkuriuose ir šauliai vienose gretose su savanoriais bei kariais iškovojo tėvynei laisvę. Jie kovojo bolševikų ir lenkų fronte, kovėsi ir laimėjo reikšmingas Radviliškio kautynes prieš bermontininkus, jie laisvino ir Lietuvos pajūrio žemes, ilgai buvusias kryžiuočių ir jų palikuonių vergijoj.

Šaulių Sąjungos idėja — tėvynės laisvės gynimas nebuvo anų dienų naujas išradimas. Kaip sena Lietuva, taip ir sena yra mintis, jog reikia ginti savo krašto laisvę. Mindaugo, Vytenio, Gedimino, Algirdo, Kęstučio, Vytauto Didžiojo Lietuva laikėsi tol, kal ji buvo ginama. Lietuvos Nepriklausomybė taip pat gimė kovose. Bet Šaulių Sąjunga tėvynės gynimo idėją išpopuliarino ir padarė ją visuotina. Tai Šaulių Sąjungos įkūrėjo Vlado Putvinskio nuopelnas.

Tada šaulių veikla buvo apibūdinama šiuo vaizdžiu palyginimu: "šauliai visą kraštą daro, nelyginant vapsų lizdu arba veikiau bičių aviliu, prie kurio priešininkui nėra malonu artintis. Šauliams besiplečiant, Lietuva tampa panaši į skruzdėlyną, kame kibždėte kibžda smulkios, uolios darbininkės, bet kiekviena tų smulkių darbininkių moka skaudžiai gilti."

Šaulių Sąjunga buvo galinga Lietuvos jėga. Todėl ji Lietuvos priešų buvo nemėgiama. Bolševikinis okupantas, tik įžengęs į Lietuvą pirmiausia savo neapykantą parodė šauliams.

Ramovės Centras "Kario" reikalu

LIETUVIŲ SĄJUNGA
"R A M O V Ė"
CENTRO VALDYBA

Chicago, 1954 m. liepos 10 d.

B E N D R A R A Š T I S Nr. 13

Liečia: Žurnalo "KARYS" egzistencijos reikalą.

Lietuvių Sąjungos "RAMOVĖ" Skyrių Atstovų Suvažiavimas š. m. gegužės 30 d. žurnalo "KARYS" tolimesnį egzistencijos reikalą pavedė spręsti naujai Centro Valdybai.

Centro Valdyba š. m. birželio 19 d. posėdyje išnagrinėjo "KARIO" leidimo reikšmę, leidimo sąlygas, materialinį stovį ir padarė sekančias išvadas:

1. "KARYS", kaip specialios paskirties žurnalas turėtų būti išlaikytas. Tai gali atlikt tik visi mūsų organizacijos nariai, bendromis jėgomis aktyviai žurnalo reikalą remiant.

2. Šiuo laiku "KARIO" leidimą, Centro Valdybai pritariant, parėmė LS "RAMOVĖS" New Yorko Skyrius. Taigi "KARYS" iš privačių rankų perėjo į mūsų pačių rankas. Dabar jį redaguoja ir administruoja ryžtingi, gabūs ir tam darbui atsidavę Sąjungos nariai. Be to iš patyrusių "KARIO" bendradarbių sudarytos Redakcinė Komisija ir Redakcinė Kolegija. Visas darbas kontroliuojamas New Yorko Skyriaus. Mūsų organizaciją įregistravus valdžios įstaigose, "KARYS" oficialiai vadinsis Sąjungos organu.

3. Iš New Yorko Skyriaus pateiktos vieno numerio kuklios sąmatos matosi, kad vieno "KARIO" numerio išleidimas kaštuoja $524.79.

4. Finansinė "KARIO" padėtis yra nepaprastai sunki. Ir jeigu **nebus surasta skubi parama "KARYS" net gali sustoti ėjęs.** Priežastys:

a) iš senų leidėjų buvo perimta pilnai ar tik dalinai už 1954 metus užsimokėjusių tik 261 prenumeratorius,

b) kelis kart didesnis prenumeratorių skaičius naudojosi "KARIO" paslaugomis už tai neatsilygindami.

c) Centro Valdybos 1953 m. kovo 25 d. kreipimasis į skyrius dėl visokeriopos paramos "KARIUI" sulaukė labai menką atgarsį.

5. Numatant finansinius sunkumus, Centro Valdyba pritarė New Yorko Skyriaus sumanymui įnašų formoje sutelkti apyvartos ir atsargos kapitalą, kad užtikrintų "KARIO" pastovumą. Š. m. balandžio mėn. įnašų reikalu paaiškinimai ir prie jų įnašams pasiųsti atkarpos buvo išsiuntinėtos visiems skyriams. Tenka apgailestauti, kad ir šitas kreipimasis buvo užgirsta tik atskirų asmenų.

Turime atsiminti, kad nei vienas žurnalas, ypač specifinės paskirties, iš prenumeratūros neišsilaiko. Sunkios materialinės sąlygos senus "KARIO" leidėjus vertė eiti prie jo likvidacijos. Ne kitaip atsitiks, jeigu ir mes visi "KARIO" reikalams pasiliksime abejingi.

Akivaizdoje šios padėties LS "RAMOVĖ" Centro Valdyba nutarė: 1. Prašyti visus skyrius skubiai ir aktyviai paremti apyvartos ir atsargos kapitalo sudarymą. Tuo reikalu įnašų lapelius skyriai turi. 2. Visi nariai prvalo prenumeruoti "KARĮ". Be to Skyriuose organizuoti "KARIO" prenumeratūros vajų, nes didesnė prenumeratūra užtikrins materialinę paramą. 3. Galioje palieka raginimas skyriams bent vieną kartą metuose "KARIO" naudai suruošti gegužinę bei parengimą. 4. Visi Sąjungos nariai raginami aktyviai bendradarbiauti "KARYJE" savo rašiniais. 5. Čia paminėtais reikalais Skyrių Valdybos turi imtis skubių žygių ir iniciatyvos.

Skyrių Valdybos prašomos informuoti Centro Valdybą apie šio nutarimo vykdymo rezultatus.

Generolas P. Plechavičius
LS "RAMOVĖS" Pirmininkas

Plk. A. Reklaitis
Sekretorius

Nevien šaulių vadai, bet ir eiliniai nariai buvo išvaikyti, išgaudyti, sukišti į kalėjimus ir nužudyti.

Lietuvos sutemose minint šaulių organizacijos 35 metų sukaktį, kyla klausimas ar Šaulių Sąjunga jau ištikrųjų galutinai yra išnykusi?

Tiesa, kad šaulių gretos yra apretintos ir išardytos, bet idėja — tėvynės gynimas—liko gyva. Dabar ją vykdo tūkstančiai partizanų krašte ir ji kiekvieną lietuvį, gyvenantį laisvajam pasauly įpareigoja dalyvauti Lietuvos laisvinime. Todėl prasidėjus laisvės kovom, atgims ir Šaulių Sąjunga.

KARYS

THE WARIOR

magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Published monthly by "KARYS", 680 Bushwick Avenue, Brooklyn 21, N. Y. Subscription $5.00 per year. Single copy 50 cents. Entered as second-class matter at the Post Office Brooklyn, N. Y. OFFICE OF PUBLICATION: 680 Bushwick Avenue, Brooklyn 21, N. Y.

*

Redaktorius **Zigmas Raulinaitis,**
Administratorius **Leonas Bileris**

*

REDAKCINĖ KOMISIJA:
Stasys Butkus,
Kazys Kepalas,
Juozas Valakas.

*

REDAKCINĖ KOLEGIJA:
plk. ltn. K. Ališauskas
dr. K. Jurgėla,
plk. inž. dr. Vėbra.

Leidžia Kario leidykla

*

Prenumerata JAV ir užsienyje: **metams — $5.00, pusm. — $3.00, atsk. nr. — 50c.** Skelbimai pagal susitarimą.

Adresas: KARYS, 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Grįžo "Karys"
(neradęs adresato):

1. Pvt. L. Apanavičius
US 55 165 073 San Francisco, Calif.
2. Banionis Antanas
Detroit, Mich.
3. Pfc. Bobelis Ant.
US 51 164 594 San Francisco, Calif.
4. Duoba Antanas
Detroit, Mich.
5. Grigelaitis Stasys
SS Marie, Canada
6. Pfc. M. Tomkus
US 51 169 189 San Francisco, Calif.
7. A. Vaišvila
New York,, N. Y.
8. Valiūnas Algis
Toronto, Canada
9. Vasiliūnas Jonas
AF 11 236 015 San Francisco, Calif.

JEI RUSIJA —— PRADĖTŲ KARĄ

Maršalo Montgomery, NATO pajėgų Viršininko Pavaduotojo, pranešimo santrauka.

1. NATO turi apsvarstyti daug faktorių, kurių svarbiausi yra:

a) grėsmės pobūdis ir priešo jėgos (apie jėgas atskirai).

b) puolimo pobūdis.

Rusija gali pulti jėgomis, kurias ji dabar turi Vokietijoje, neskelbdama mobilizacijos; tas sudarytų mums netikėtumą.

Ji gali pulti susimobilizavusi ar pritraukusi papildomai pajėgų iš gilumos; tikime, kad tuos judėsius pastebėtume.

Tačiau karas gali prasidėti dėl klaidos ar neapskaičiavimo, kada vadai nesugebėtų apvaldyti padėties ir abi pusės pradėtų karą jo nenorėdamos. Nors laikinai netikėta, bet mūsų padėtis nebūtų labai bloga, jei žinoma mes staigiai susigriebtume. Rusijai užtruktų susitelkti, ir ji negalėtų mums padaryti daug žalos, tuo tarpu mūsų aviacija rusus prikankintų.

Karas per klaidą gali prasidėti bet kada. Mes jį turėtume vesti taip kaip esame, nesidairydami į planus, kurie paruošti kitoms situacijoms.

2. Prisimenant minėtus samprotavimus, reikia turėti:

a) Priedangą, visuomet pasiruošusią kautis be jokios mobilizacijos.

b) Rezervus priedangai paremti,

c) Tiekimo ir susisiekimo organizaciją.

e) Viską taip sutvarkyta, kad karinės pajėgos galėtų greitai pereiti į puolimą.

Kad pilnai suprastume šias problemas yra svarbu žinoti ko modernus karas pareikalauja iš jį vedančios valstybės.

3. Modernus karas yra totalinis, įtraukiąs visas valstybinio gyvenimo sritis. Laivynas, armija, aviacija, visoki darbininkai, civilinė apsauga — visi yra karo dalyviai atlieką savo dalį. Pavieniai jie nedaug gali, bet visi kartu gali pasiekti pergalę.

4. Valstybė moderniniam kare yra kovojantis junginys ir veda daug karų:

Gamybos karą dirbtuvėse,
Civilinės apsaugos karą,
Oro, sausumos ir jūrų karus.

Šie visi tarp saves tampriai surišti ir derinami sudaro vieningą valstybės karo mašiną.

5. Pagaliau karai ir kautynės laimimi tiktai kaunantis. Taigi sausumos, oro ir jūrų pajėgos turi sudaryti darnią kautynių mašiną.

6. Kariaujančioje valstybėje ar tautoje privalo būti noras kovoti ir apsisprendimas ištesėti iki galo. Taikos meto ugdymas tvirto tautinio charakterio turi didelės reikšmės.

7. 14 valstybių junginyje tos problemos dar pagausėja, nes kiekviena iš jų nori sau daugiau. Todėl tikra vienybė negalima nepaaukojus dalies tautinės garbės ir valstybingumo bendram tikslui.

Mes, kariai, negalime laukti valstybių bendradarbiavimo, kol mes tarp savęs jo nesudarome. Šioje srityje daug padaryta, bet reikia dar daug.

8. Jei karas vėl kils, tai jame pasirodys toki galingi ginklai, kokių karo istorija nežino. Kai kas sako, kad atominiai ginklai ateities kare nebus panaudoti, bet aš nesutinku su tuo. Kiti mano, kad karas bus laimėtas tik aviacijos ir atominių ginklų, nukreiptų prieš pramonę ir priešo moralę Aš su tuo irgi nesutinku, sako marš. Montgomery.

Jo nuomone, atominiai ginklai gal tik atbaido karą pradėti, bet jį pradėjus abi pusės juos panaudos. Ateities kare daug lems oro karas, bet mes privalome būti pasiruošę kovoti žemėje, kaip ir anksčiau kovojome.

9. Dėl atominių ginklų, išsiskaidymas tuojau tampa reikalingas ne tik taktine prasme, bet ir valstybių junginio rėmuose. Svarbu, kad laisvai galėtų veikti mūsų oro ir jūrų pajėgos. Dar nėra padaryta išradimų, kurie galėtų pavaduoti susisiekimą jūrose. Jei JAV negalės savo karo mašiną permesti į Europą — Europa žūtų.

10. Karų gadynė nepasibaigė. Pereituos karuos buvome užklupti nepasiruošę. Sekančiam karui iškilus, nebus kada pasiruošti. Taigi turime jam pasiruošti prieš jam iškylant. Besiruošiant atsiras pasiryžimas jį laimėti.

11. Ateities karo laimėjimas daug priklausys nuo mokslininkų. Kariška galvosena ir taktinė doktrina turi daugiau taikintis ateičiai.

Kariuomenė visada privalo būti paruošta sutikti naujus ginklus ir prisitaikinti sąlygoms, kurias padiktuos nauji ginklai. Privalome studijuoti savo kariuomenių organizaciją ir ginklavimą, kad galėtume tinkamai prisitaikinti atominės gadynės reikalavimams. Reikia visiškai perorganizuoti NATO valstybių rezervines armijas tiek Europoje, tiek užjūryje. Dabartinė rezervų organizavimo sistema yra pasenusi.

12. Kad galėtume sėkmingai kautis sausumoje mums reikalinga:

Turėti veiklias taikos pajėgas, pilnos sudėties, visada pasiruošusias kautis kaip priedanga be jokios mobilizacijos. Tos jėgos turi būti judrios, galinčios smogti, aukštos moralės ir disciplinos, vadovaujamos jaunų ir energingų vadų. Šios jėgos turi pakelti visus atominio karo baisumus;

Mums reikia rezervų, kurie būtų mobilizuojami skaidiniais, kiekvienas iš jų turėtų gauti atitinkamą paruošimą taikos metu, kad tiktų gynimuisi, kada ir kur tai bus reikalinga;

Aktyvios jėgos ir rezervai turi turėti gerą tiekimo ir susisiekimo organizaciją, kuri turi beveik pilnai egzistuoti taikos metu;

Gera civilinė apsauga privalo būti kiekvienos valstybės teritorijoj.

Viso to pagrindinė mintis yra ta, kad reikia turėti pakankamas veiklias jėgas taikos metu, jog Rusijai būtų negalima sėkmingai pradėti puolimą nepritraukus papildomų jėgų, apie ką mes sužinotume. Kitaip sakant išvengtume netikėtumo.

Mūsų aktyviosios jėgos neleis rusams pasiekti mūsų gyvybinių rajonų, kada mes telksimės ir pritrauksime rezervus.

13. Visi šitie reikalai yra rūpestingai studijuojami SHAPE (Vyr. Štabas Jungtinių Europos Pajėgų). Kada mes surasime, mūsų manymu, tinkamus atsakymus, juos perduosime NATO Tarybai jos sprendimui ir įsakymams.

J. Liaukus.

ŠIS TAS APIE GUATEMALĄ

Valstybės plotas: 42,000 kv. myl.

Paviršius: 2/3 krašto, ypač vakaruose, kalnuota.

Klimatas: švelnus aukštumose, karštas žemumose.

Gyventojai 3,000,000, iš jų daugiau kaip pusė gryni indenai. Tiršai gyvenama Ramiojo vandenyno pakraščiuose ir centrinėse aukštumose.

Sostinė: Guatemala, 290,000 gyventojų.

Gamyba: žemės ūkis; kukurūzai ir kiti maisto produktai.

Eksportas: bananai ir kava.

Istorija: kadaise dalis Majų Imperijos, vėliau Ispanijos kolonija; nuo 1839 metų nepriklausoma respublika.

Kalba: oficiali ispanų; dauguma indėnų vartoja savąją.

Viešas sukilimo vaidinimas prasidėjo, kai Guatemala gavo ginklų transportą iš Lenkijos. Tuoj po to jos kaimynai Honduras ir Nikaragua taip pat gavo ginklų oro keliu iš JAV.

Ėjo gandai, kad ruošiamas sukilimas prieš komunistinę Guatemalos vyriausybę. Tai pasitvirtino ir sukilimas prasidėjo birželio 18 d.

Sukilimo vadas plk. Carlos Castillo Armas su apie 5,000 sukilėlių iš Honduro įsiveržė į Guatemalą.

Sukilėlių planas buvo toks: 1) perkirsti vienintėlę geležink. liniją, jungiančią sostinę su vakariniu pajūriu, 2) užgrobti uostus: vakaruose — Puerto Barios ir rytuose — San Jose, 3) per radiją duoti ženklą krašte esantiems antikomunistams sukilti, 4) sukilus visam kraštui, žygiuoti sostinėn ir užimti valdžią.

Plano vykdymas įklimpo pačioje pradžioje. Uostų užgrobti nepavyko, tikėtasis sukilimui pritarimas krašte pilnai nepasireiškė, kariuomenė sukilėlių pusėn nepersimetė. Atrodė, sukilimas pasibaigs įprastai Pietų Amerikai: — jei sukilimo nelaimėjai per pirmas 48 valandas, tai ir nelaimėsi, grįžk atgal ir geriau pasiruošk kitą kartą.

Nors Guatemalos kariuomenė neperėjo sukilėlių pusėn, bet ir neturėjo jokio noro prieš juos kovoti. Įvyko keletas susikovimų. Sukilėlių lėktuvai bombardavo degalų sandėlius ir kitus taikinius sostinėje, bet vyriausybės aviacijos nė vienas lėktuvas nepakilo.

Tokioj neaiškioj padėtyje atsidūrusį prezidentą kariai privertė atsistatydinti. Valdžios prieky atsistojo kar. štabo v-kas, bet tuoj buvo pakeistas didesniu antikomunistu plk. Monzon, kuris, tarpininkaujant popiežiaus nuncijui ir JAV ambasadoriui, birželio 29 d. susitarė su sukilėliais dėl paliaubų ir tolimesnio krašto valdymo. Tuo būdu krašto valdymas pateko į C. Armas rankas.

JAV teikė moralinę paramą sukilėliams, o Rusija rėmė komunistinę vyriausybę.

Premija už karinius atsiminimus

Niekas nepalaiko kovos dvasios jaunuose vyruose ir senuose veteranuose taip kaip atsiminimai ir pasakojimai tų, kurie patys su ginklu rankoje kovojo aukodami savo sveikatą, kraują ir gyvybę savo Tėvynei. Ne tik senovėje būta didvyrių, jų būta kiekvienu metu, tik, deja, ne visi didvyrių darbai yra paskelbiami. Ramovės New Yorko skyrius, suprasdamas didelę svarbą karinių atsiminimų, žadinančių kovingumą ir jų istorinę vertę ir, norėdamas paskatinti jų rašymą, **paskyrė $30 premiją už geriausius karinius prisiminimus, paskelbtus 1954 metų KARYJE.**

Premija bus mokama už bet kurio laikotarpio kovų dalyvio, lietuvio asmeniškai išgyventus, arba užrašytus kito kario tikrus išgyvenimus ir žygius kovose dėl Lietuvos Nepriklausomybės, ar partizanaujant vokiečių ir bolševikų okupacijų metų, tarnaujant lietuviškuose daliniuose, ar svetimose kariuomenese bet kurioje pasaulio dalyje (Indo Kinijoj ar Korėjoj ir kt.).

Tikimasi, kad šita pirmoji premija duos pradžią kitoms premijoms už karinius straipsnius, istorines ir karines noveles, eilėraščius ir t. t.

Ramovės skyriai, atskiri asmenys ir kitos organizacijos kviečiamos šiuo reikalu talkon.

*

Redakcijos pranešimas

Su pereitu KARIO numeriu Administracija išsiuntinėjo žalią laišką visiems tiems skaitytojams, kurie dar nesumokėjo prenumeratą už šiuos metus. Laiškas neliečia tų, kurie yra su KARIU atsiskaitę. Laiško rezultatai jau ryškėja. Kas dieną Redakc. gauna po keletą, net po keliolika laiškų su žaliuoju lapeliu ir su "duokle". Šiam numeriui išeinant apmokėjusių prenumeratą skaičius yra 424, (pereitą numerį leidžiant jų buvo 365). Administracija turi gerų vilčių, kad netrukus ir visi tie, kurie dar neatsiskaitė, o jų yra dar apie 700, nedelsdami tai padarys. Šitas KARIO numeris yra paskutinis, kuris yra siunčiamas neatsiskaičiusiems su Administracija. Yra labai nemalonu nutraukti laikraštį prenumeratos nesumokėjusiems, tačiau spausdinimo ir pašto išlaidos verčia tai daryti. Todėl, malonus Skaitytojau, jei nori, kad vienintėlis pasaulyje lietuvių karių žurnalas ir toliau Tamstą lankytų, paremk jį savo prenumerata.

Keičiant adresą, prašome pranešant tikslų naująjį, įrašyt ir buvusį, tuo bus išvengiama klaidų su bendrapavardžiais. Tikslus adresas yra laidas, kad KARIO siuntimas nesusitrukdys.

Mūsų Bičiuliai

I. ĮMOKĖJO ĮNAŠUS:

16 Rėklaitis Mikas Chicago, Ill.
17. Šadeika Česnys Detroit, Mich.
18. Asminas Jonas Detroit, Mich.
19. Kirkyla Antanas B'klyn, N. Y.
20. Trečiokas Kazys Newark, N. J.

II. AUKOJO "KARIUI":

1. Asminas Jonas	$ 2.00
2. Balzaras Petras	5.00
3. Jakimavičius Vladas	20.00
4. Jonkutė Augustina	1.00
5. Klimavičius Jonas	1.00
6. Mikuckis Juozas	2.00
7. Tumas Juozas	0.75
8. Valentukevičius Ferdinandas	5.00

LIETUVIAI KARIAI LAISVAJAME PASAULYJE

Parengė
BALYS BRAZDŽIONIS

Kazys-Algis Grigaliūnas, Chicagoje išvyko atlikti karinę prievolę. Paskirtas į jūrų pėstininkus—marinus. Apmokymui išskrido į San Diego, Californijoje. Jo mamytė surengė šaunias išleistuves. Jo tėvelis 1941 m. žiauriai bolševikų išskankintas, dėl nesveikatos tebėra vakarų Vokietijoje.

Jonas Poška, dr. Jono ir Albinos Poškų sūnus, pranešė tėvams, kad šiomis dienomis paaugštintas iš Pfc į Corporal laipsnį ir perkeltas iš Hanau į Frankfurtą, Vokietijoje.

Jonas 4 metus lankė Northwestern unversitetą ir gavo Bachelor of Science laipsnį. Prieš išeidamas kariuomenėn, buvo pradėjęs lankyti Indiana universitetą Master of Science laipsnio gavimui.

Horacio Čopis atlieka karinės tarnybos prievolę Campo de Mayo, Argentinoje.

Ant. Andriuškevičius, Avellanedos sunkaus svorio kilnojimo nugalėtojas, dabartiniu metu atlieka karinės tarnybos prievolę Argentinos kariuomenėje.

Buvęs Lietuvos gusarų pulko gydytojas **Dr. J. Mikuižis,** po pusketvirtų metų studijų baigė medicinos fakulteta Sydney universitete ir gavo teisę verstis gydytojo praktika. Tai pirmutinis lietuvis gydytojas Australijoje, įsigijęs taip sunkiai duodamas teises savo profesijoje.

Kazimieras Sližys yra išvykęs į Kanados kariuomene ir tarnauja parašiutininkų grupėje London, Ontario.

Juozas Urbonas, neseniai atsitarnavęs Argentinos kariuomenėje, turintis šepečių ir teptukų dirbtuvę, sukūrė šeimos židinį su lietuvaite Elvira Iršiūte.

Albertas Iršius iš Florida ir **Kaufmanas** iš Santa Fė atlikdami karinės tarnybos prievolę, tarnauja Argentinos karo laivyne.

Jonas Kazlauska, inžinerijos fakulteto studentas, atlieka karinės tarnybos prievolę Argentinos kariuomenėje, Campo de Mayo. Jo tėvai turi kavinę ir barą Aldo Bonzi stotyje.

Jonas Kuinys jau antri metai savo karinę tarnybą tęsia Korėjoje. Būdamas inžiner. dalinyje, padeda korėjiečiams atstatyti komunistų sugriautą kraštą. Šį rudenį tikisi grįžti į Chicagą.

Buvusio Lietuvos prezidento sūnus **Liutas Grinius,** įstojęs į JAV kariuomenę, išvyko į Fort Leonadwood, Mo.

J. Liubinskas, jr. savanoriu tarnauja JAV kariuomenėje. Ilgą laiką išbuvo Okinavoj, kur studijavo radaro techniką, siunčiamas į Scott Ill. stovyklą, kur numatomas radaro instruktorium.

Lt. Jonas Šimutis, "Draugo" redaktoriaus sūnus, tarnauja JAV karo aviacijoj lakūnu. Antrojo Pasaulinio karo metu jis, kaip lakūnas, dalyvavo Pacifiko karo fronte.

E. Vito Gerulis, kuris neseniai didžiulėje JAV karo laivo eksplozijoje smarkiai nukentėjo, šiuo metu sėkmingai gydo žaizdas Newport, Rock Island, ligoninėje. Gerulis Amerikos laivyne tarnauja jau antrus metus. Sprogimo metu jis buvo parblokštas ant kabinos grindų. Nukentėjo rankos, veidas ir viršutinė kūno dalis, kuri nebuvo pridengta.

Majoras Antanas M. Švedas, vyriausias kapelionas prie Sampson Air Force Base, Geneva, N. Y., kariuomenės įsakymu perkeliamas į Alaskan Air Command, Elmendorf Air Force Base, Alaska. Kapelionas Švedas yra Tėvų Marijonų kongregacijos narys.

Benediktas Stankus, trejus metus atitarnavo savanoriu Amerikos kariuomenėje ir pradžioje šių metų gavo Amerikos pilietybę. Jo žmona atvyko iš Europos gegužės mėn.

Dr. J. Kalpokas, JAV kariuomenės leitenantas, iš Korėjos perkeltas Japonijon, kaip dispensaro viršininkas.

Robertas Ramoška, išvyko į Washington, D. C., kur stos į karo mokyklą.

Kazys Gabrusevičius, į Ameriką atvykęs prieš 4 metus, gegužės 27 d. išvyko į kariuomenę.

Leg. Rekštys buvo sunkiai sužeistas į galvą. Dėlto visiškai prarado regėjimą kairiąja akimi. Buvo gydomas ir operuojamas Paryžiuje. Išvyko į Marselį.

Bruno Lukšys, iš Villerupto, atlieka karinę prievolę prancūzų kariuomenėje Alžyre.

Grinevičius pasirašė sutartį pasilikti legione dar porą metų, bet tik Prancūzijoje.

Edvardas Škopas, gyv. Chicagoj, sėkmingai tęsia karinę tarnybą JAV kariuomenėje. Tarnybą atlieka kariuomenės bazių apsaugoje Anglijoje. Kaip ir daugelis lietuvių, pasižymi sumanumu ir drausmingumu, už tai paaugštintas.

Omar J. Bendikas, kurio tėvai gyvena Chicagoje, gavo JAV pilietybę pietinėje Korėjoje, kur jis šiuo metu tarnauja kariuomenėje. Jis yra neseniai atvažiavęs į šį kraštą, Lietuvą palikęs 1944 m. Prieš kariuomenę jis lankė Washington universitetą St. Louis.

Chicagietis **Robertas Kraujalis** baigė West Point karinę akademiją.

Pvt. Harry S. Trimakas, pradėjo 8 savaičių apmokymą priešlėktuvinėje dalyje, pagrindinio apmokymo centre Ft. Biss, Texas.

Pfc. Algirdas Kepalas, Lietuvos kariuomenės ltn. Kazio Kepalo sūnus, 3 metus ištarnavo JAV kariuomenėje Vokietijoj. Paskutiniu metu grįžo į Ameriką ir paleidžiamas į atsargą.

KAZYS BRAZAUSKAS, vienas iš veikliųjų sportininkų New Yorke, atžymėjęs 30 m. sportinio darbo sukaktį.

Kaina
2 c

KARIAI IR JAUNIMAS

Veda ROMAS KEZYS

LAISVINIMO VEIKSNIŲ REIKALU

Daug spaudos puslapių skiriama, rašant karčius straipsnius tikslu apjuodinti vienokius ar kitokius Lietuvos laisvinimo veiksnius ir paneigti jų kompetetingumą šiam darbe. Skaudu žiūrint į tokį senųjų politikų nusipolitikavimą, bet dar liūdniau, kai pagalvoji, kas atsitiks po 10—15 metų, kai šių dienų politikai jau bus nesuinteresuoti politikavimu. Kas jų vietą užims? Jaunesnioji karta? — Vargiai. Todėl, kad jaunesnioji karta tokiam darbui nebus pasiruošusi. Šiais laikais jaunimas visai nesidomi, ką daro mūsų laisvinimo veiksniai (betgi jie labai suinteresuoti pačiu Lietuvos laisvinimu), nes žino, kad tie veiksniai daugiau išeikvoja energijos tarpusavio kovai, negu teigiamam Lietuvos laisvinimo darbui. Neteko girdėti, kad kur nors jaunimo organizacijų subuvime ar studentų suvažiavime būtų bent atsitiktinai užsiminta apie laisvinimo veiksnių darbus ar jiems teiktiną paramą.

Mūsų politikos vadovai turi turėti prieš akis, kad po trumpo laiko jie vadovaus savo komitetui ar štabui, bet ne lietuviškai visuomenei. Be jaunimo pritarimo jų, kaip tautos vadovų, ateitis yra tikrai tamsi. Skaudu, kad gali tai atsitikti, bet dabartinė padėtis kitokių prielaidų neleidžia daryti.

Ar negali galų gale šių faktų akivaizdoje mūsų politikai praregėti ir pradėti sutartinai dalyvauti laisvinimo kovoj? Nejaugi juose partiškumas yra įleidęs šaknis giliau, negu rūpinimasis mūsų visų bendrais reikalais? Nejaugi jų patrijotinės kalbos ir straipsniai yra tik priemonė jų partiniams siekiams pridengti?

Šiuo atveju mūsų politikieriai galėtų daug ką pasimokyti iš jaunimo, iš studentijos. Studentai konkuruoja su savo oponentais, stengdamiesi visokiais būdais apginti savo interesus, bet kai bendras reikalas iškyla visuomet ištiesia vieni kitiems rankas.

Kol mūsų politikai neišvalys savo kiemo, tol jie gal nesitikėt jaunimo pritarimo jų tarpusavio peštynėm paremti. O taip pat šių kovrčų akivaizdoje sunku tikėtis efektingo situacijos pagerėjimo kovoje dėl Lietuvos laisvės.

Tad vienintelis kelias mūsų politikams — įsigyti jaunimo pasitikėjimą yra: kiekvienam atsisakyti dalies partinių interesų visų lietuvių labui ir tų klaidų daugiau nekartoti. Kol šios sąlygos nebus išpildytos, mūsų laisvinimo veiksnių autoritetas jaunimo ir visos lietuvių visuomenės akyse kris kaskart žemiau.

R. Kezys

SKAUTIŠKOJI SPAUDA

Pagrindinis Liet. vyrų Skautų S-gos mėnesinis laikraštis yra "Skautų Aidas", leidžiamas Toronte (Kanadoje). Redaguoja V. S. St. Kairys. Skirtas mokyklinio amžiaus jaunimui.

Studentų skautų bei skautų vadovų "Mūsų Vytis" leidžiamas Čikagoje. Redaktorius Br. Kviklys. Išeina kartą per du mėn. Bostono skautai leidžia rotatorium spausdintą "Kimą". Venecueloje skautai leidžia taip pat rotatorium spausdintą "Vyčio kelią". Ročesterio vietininkija gražiai spausdina "Budėk". Vokietijoje "Aušros" tuntas leidžia neperiodinį rotatorinį "Gairelę". Jį redaguoja skilt. V. Raišys.

Išleista keletas knygų skautiškomis temomis. Šiuo metu užsimota išleisti "Skautybė berniukams", parašyta skautybės įkūrėjo Baden Powell'io. Pinigus šiam tikslui jau beveik surinko JAV gyveną skautai vyčiai.

MŪSŲ NAUJIENOS

Bostono moksleivių ateitininkų kuopa įsigijo naują vėliavą.

Ateitininkių Korp. "Giedra" Chicagoje suruošė metinę šventę.

Australijos moksleiviai ir stud. ateitininkai Kalėdų metu ruošiasi vasaros stovyklai. Mat, šiuo metu ten žiema.

New Yorke įvyko studentų bei moksleivių metinė šventė, kurios metu 15 moksl. ir 10 studentų buvo pakelti į tikruosius narius. Studentams pirmininkauja A. Pupius, moksleiviams — K. Remėza.

Putnam at-kių studenčių draugovė įsigijo savo vėliavą. Gegužės 30 d. vėliavos pašventinimo proga buvo suruošta didelė šventė.

Chicagoje Dievo Apvaizdos parapijoje veikianti moksleivių at-kų kuopa dažnai pasirodo per radiją ir atlieka kitokias programas.

Lietuviškųjų vasarviečių savininkai — Bačiūnas, Tabor Farm, Sodus, Mich., Kalvaitis, Nida — Beverly Shores, Ind. ir Pr. Lapienė, Long Island, N. Y. paskyrė po savaitę nemokamų atostogų dviems asmenims Akademinio Skautų Sąjūdžio dispozicijai. Nepaprastai dėkingas ASS šias atostogas paskirstė burtų keliu skautiškosios spaudos rėmėjams.

Detroito Baltijos skautų vietininkija ir Gabijos skaučių tuntas birželio 22 — liepos 5 d. d. stovyklavo prie Pontiac, Mich.

E. Kaminskas, veiklus stud. ir Elizabeth'o, N. J. skautų draugovės draugininkas pereitą semestrą savo kolegijoje baigė pirmuoju mokiniu iš 9000 studentų. Šį faktą plačiai paminėjo New Jersey amerikiečių spauda, visur pabrėždama, kad vos prieš penkeris metus atvykęs į šį kraštą.

Birželio-liepos mėn. New Yorke susikuria trys skautiškos šeimos. N. Y. sk. vyčių draugovės vadas G. Surdukevičius veda vyr. skaučių skiltininkę D. Nutautaitę, Sk. vytis V. Kulpavičius tuokiasi su skaučių skiltininke G. Tercijonaite. Skautė A. Kundrotaitė išteka už A. Revento.

Čikagos skautiškasis jaunimas pirmąją liepos mėn. pusę praleido stovykloje, kuri buvo įrengta P. Basčio vasarvietėje. Viso išvyko apie 250 skautų. Lituanikos tuntui pakaitoms vadovavo skautininkai B. Gurėnas, B. Kliorė ir K. Aglinskas. Dvasios vadas sktn. J. Vaišnys, S. J.

Clevelando skautų-skaučių stovykla baigėsi liepos 2 d. Ji buvo visais atžvilgiais labai sėkminga. Ypač svečių buvo gausu. Stovyklos baigiamojo laužo metu svečiai, paraginti nuoširdaus skautų bičiulio A. Mikulskio ("Čiurlionio" ansamblio dirigento), suaukojo stovyklų reikalams 76.79 dol.

Montrealio (Kanadoje) skautės ir skautai antrąją liepos mėn. pusę išvyko į savo stovyklas.

KUPRINĖS PABIROS

TOŠELĖ NORI KARO...

VIŽUKAS

Sėdėjo ats. grandinis Bonifacas Tošelė savo hauziukėj ir vačino televizeną. Vačino — news, nes dabar tai vienintėlė priemonė susiorientuoti pasaulio įvykiuose. Angliškų laikraščių neskaitė (iš patriotiškumo), o lietuviškieji, girdi deda pasenusias žinias, o orientacijai pavėluotos žinios trukdo. Todėl ir pirko TV setą. Jei ko nesupranta, tai paveiksluose pamato. Žodžiu, Tošelė sekė pasaulio ir jo apylinkių įvykius.

Kaip tarnavęs ryšių dalinyje, aiškiai žinojo, kad karas turės vėl kur nors prasidėti. Korėjoj baigtas, Indokinijoj irgi, Europoj dar per anksti, Australijoj — nėra priešų, tad beliko tik Amerika. Bet koks galėtų karas būti? Tošelei sunku buvo nuspręsti. Civilinis — jau buvo. Tarp indėnų ir baltųjų neįmanomas, nes indijonai rezervatuose ir "ugnies vandenio" — whiskes negauna. Jei gautų, gal jie ir pradėtų. Slaptai Tošelė galvojo, — gal kils tarp armijos ir McCarthy, bet neprasidėjo, net ginčai pasibaigė. Sau galvojo ir niekam apie tai neprasižiojo, ir gerai padarė: koks būtų dabar jo autoritetas? Teisybę kalbant, tai nežinojo už katrą pusę laikyti: pagal statutą— reiktų už armiją, o pagal savo politinį nusistatymą — už McCarthy, nes jis ieško komunistų. Džiaugėsi Tošelė pergalvojęs visus būsimo karo galimumus ir savo geru vardu kaimynų bei draugų tarpe.

Staiga news pranešėjas parodė Vidurinės Amerikos žemėlapį ir, parodęs su lazdele kažkokius ženklus, pasakė: "War, Guatemala" — (tiek Tošelė suprato).

O čia jau Tošelė nebeišlaikė, it senas kavalerijos arklys užgirdęs dūdų orkestro maršą! Pašoko nuo sofos, trenkė kumščiu į setą, kad net pranešėjas pradėjo krutėti, lyg drugio krečiamas, ir pagaliau vaizdas pranyko.

"Tiek to" — Tošelė prakošė pro dantis — "Svarbu, kad mano teisybė. Aš turėjau jau Lietuvoj būti generolas, o ne tie, kurie net karinių laikraščių neskaito... Nuo šiandien — aš tave, Bonifacai Tošele, keliu į kapitonus ir skiriu strateginio skyriaus viršininku. "Be reikalo nepasikelk ir be garbės nenusileisk!" — iškilmingai save pasikele Bonifacas.

Pasijutęs viršininku, tuoj pradėjo vykdyti mobilizacijos planą. Per keletą valandų buvo sušauktas ypatingas posėdis artimiausiame bare, kuriame dalyvavo kaimynai, ir vienas kitas iš šapos ir saliūno bartenderis.

Pabaigus pirmą "Meškos" dėžę, Tošelė jau visiškai diktatoriškai aiškino padėtį štabistams:

— "Aš jums aiškiai sakiau, kad karas kils tik Amerikoj. Dabar į Guatemalą atvežė sovietai ginklus, po Žemųjų Rūmų posėdžio veš anglai, ir taip deprešeno neturėsime. Iš Guatemalos karas persimes į Kolumbiją ir kitas Amerikos valstybes. Pats centras bus Panamos kanalas. Bus užimta Meksika, Vendžiogala, amerikoniškai — Venecuela, Brazilijos pusė, o Argentinos neims, nes ten diktatūra. Ugnies žemė liks neutrali ir priims pabėgėlius. Mums svarbu išsilaikyti prie savų, t. y., nekelti panikos...

— O jeigu bombarduos? — paklausė sumanus eilinis Nikodemas Šakelė.

— Kas gali bombarduoti? — supyko Tošelė.

— Vistiek kas nors bombarduos —, nerimo Nikodemas, — juk atominės bombos buvo savo laiku Amerikoj "for sale".

— Nesvarbu, buvo ar ne, — drausdamas žodį Nikodemui, karščiavosi Bonifacas. — Mes esam gana toli strateginiai nuo pavojaus centro, kuris artėja į mus su atomo ir vandenilio bombų vystymu. Aš garantuoju, kad nebom... —, nebaigęs sakinio susmuko kėdėn Tošelė. Mat, tuo metu trenkė į jį bomba, ne atominė ar vandenilinė, bet skėčio pavidalu, iš žmonos, rankos.

Civil Defence — žmona įsakė Tošelei eiti į slėptuvę — namo. Ir vietoj tikro karo, apie kurį pranašavo Tošelė, kilo naminis. Tošelė buvo paimtas į nelaisvę ir laukė žmonos lauko teismo.

IŠ KO SUSIDEDA SOVIETŲ PILIETIS

Brooklyne, Prospect parke, bevaikštinėjant ir besidairant į meškas, prie manęs prieina pažįstamas ukrainietis. Meškos sudaro mums naują temą apie rusus.

— Žinai tą anekdotą, iš ko susidėdavo Rusijos imperijos pilietis carų laikais? — paklausia mane ukrainietis.

— Iš kūno, sielos ir paso, — atsakau.

— Gerai! Bet iš ko susideda dabar Sovietų pilietis? — vėl klausia ukrainietis.

— Nežinau! — papurtau galvą.

— Ogi iš drebančio kailio, tuščio pilvo, trumpos komunistų (bolševikų) partijos istorijos ir nemokamo bilieto į koncentracijos stovyklas, — atsako ukrainietis. **K-is**

VĖLĖS NĖRA NEBYLĖS

Nepriklausomybės karų metu krūmais į apkasus ėjo du geri prieteliai: Juozas nuo Ukmergės ir Antanas nuo Skiemonių. Rusų-bolševikų sviedinys krito visai netoli jų, abu apvertė žemėmis ir gerokai pritrenkė.

Tik po keletos minučių atsigavo. Pirmiausia pakilo Juozas. Žiūri jis į Antaną, kuris guli ir nekruta.

— Antanai, ar tu dar gyvas? — klausia Juozas.

— O tu? — nesikeldamas taip pat paklausia Antanas.

— Aš dar gyvas, — atsako Juozas.

— O aš, Juozeli jau ne, — prašnibždo Antanas.

— Tai kodėl šneki, jei negyvas? — nustemba Juozas.

— Tai ką! Tu manai, kad vėlės nebylės, — atkerta Antanas. — Kaip jos danguje susikalbėtų ir giesmes giedotų.

NESUPRATO DRAUGO NEMIGOS

— Bala žino, kokia nemiga šiąnakt buvo mane užpuolusi. Visą laiką varčiaus nuo vieno šono ant kito. — Eil. Skurga skundėsi savo draugui.

— Taip vartaliodamasis, žinoma, ir aš neužmigčiau. Reikėjo ramiai gulėti, — atsakė draugas.

NEJAUČIA ŽEMĖS

Eilinis Trimba: Onute, kai su tavimi šoku, tai visai nejaučiu žemės.

Onutė: Kurgi jausi, kad visą laiką mindai mano kojas.

Kaina
_____Lt____ct

MARGIEJI LAIŠKELIAI

GERB. REDAKTORIAU,

Malonu buvo skaityti Tamstos straipsnį "KARYS 35 metų amžiaus." Malonėjai paminėti ir mane, nors pavardėje su paprastąja i. Kaip atsimenu, niekuomet nepasirašinėjau **Melis,** bet tik **Melys.** Jūsų atsiminimuose įsibrovė klaida.

"Kariškių Žodyje" pradėjau bendradarbiauti nuo pat jo pirmojo numerio, bet karininku dar nebuvau. Tuomet buvau tik Karo Mokyklos pirmosios laidos mokinys, taigi laipsnį turėjau nedidesnį už eilinį. Ir vėliau, baigęs Karo Mokyklą, bendradarbiavau "Kariškių Žodyje" (vėliau "KARYS").

Mat, kaip tai išėjo. Karo Mokyklos lietuvių kalbos lektorius Faustas Kirša paragino mokinius ši tą parašyti išeinančiam naujam karių laikraščiui. Nežinau, ar kas kitas iš Karo Mokyklos mokinių mėgino rašyti. Pas mane jau buvo parašyta viena apysaka. Mat, lietuvių spaudoje buvau pradėjęs rašinėti nuo 1918 m. (Ateityje ir Vienybėje).

Turiu dar vieną pataisą. 1952 m. "KARIO" Nr. 8, skyriuje "Iliustruotasis Karys," buvo įdėta įdomi nuotrauka. Po ja užrašas: "Lietuvos Karo Mokyklos 1-ji karininkų laida ... Žaliojo kalno ąžuolų pavėsyje 1919 m. "Šią nuotrauką gerai pažįstu, nes Lietuvoje ją turėjau savo nuotraukų rinkinyje. Šioje nuotraukoje atvaizduotas momentas, kada 1920 m. Valstybės Prezidentas A. Smetona, prieš perduodamas prezidento valdžią A. Stulginskiui, sodelyje už Kariuomenės Štabo rūmų atsisveikina su Krašto Apsaugos Ministerija. Nuotrauka tuo įdomi, kad joje yra veidai beveik visų Kariuomenės Štabo viršininkų, divizijų vadų, dalių vadų ir kt.

Apie šią klaidą buvau parašęs tuometinei "KARIO" redakcijai, bet ji nesiteikė atitaisyti.

Jonas Melys

Redakcijos prierašas: Buvusio "KARIO" bendradarbio - veterano laiško ištrauką dedame vietoje klaidų atitaisymo. Dabartinė redakcija yra linkusi pastebėtas klaidas ne slėpti, bet jas atitaisinėti. Tai patarnauja istorijai. Būtų malonu ir dabartinių "KARIO" bendradarbių eilėse **matyti p. J. Melį.**

GUDŲ "KOVOTOJŲ BALSAS"

Šiemet Belgijoje pasirodė naujas gudų karinis laikraštėlis "Kambatancki Golas" (Kovotojų Balsas).

Jį leidžia Gudų Kovotojų Sąjunga Belgijoje, bendradarbiaujant Gudų kovotojų organizacijos užsienyje centrui, Gudų kovotojų sąjungoms Didžiojoj Britanijoj ir Australijoj.

Mūsų redakcijoje teko gauti šio laikraštėlio Nr. 1. Tai nedidelio formato 12 puslapių leidinėlis. Redakcija savo žodyje pasisako, kad jau seniai jaučiamas trūkumas laikraščio, kuris tarnautų dvasiniems reikalams gudų kovotojų, išblaškytų po visą pasaulį.

Iš laikraštėlio vedamojo straipsnio sužinome, kad tai jau antras gudų karinis laikraštis užsienyje. Pirmasis "Zmagar" buvo leidžiamas Anglijoje, bet neilgai teėjo. Naujasis laikraštis, kaip matyti iš jo vedamojo, stengias gudus kovotojus auklėti nepriklausomos Gudijos patriotinėje ir karinėje dvasioje, ir gaivinti juose senosios Lietuvos didžiosios kunigaikštystės ritierių tradicijas. O senąją Lietuvą ir gudai savinasi, kaip savo nepriklausomą valstybę. Tai pastebima ir šio laikraščio vedamojo skiltyse.

Be rašinių tautiniais, kariniais reikalais, toliau rašoma apie psichologinį karą Korėjoje ir įdėta daug žinių iš naujosios karinės technikos. Yra ir dailiosios literatūros: eilėraštis ir apsakymėlis, ir jumoro.

Redaguoja redakcinė kolegija. Išeina kas trys mėnesiai. Adresas: 19, Hoover Place, Louvain, Belgique. Kaina 5 belg. frankai. **B.**

PRANEŠIMAI

— Lietuvos Diplomatijos Šefas S. Lozoraitis birželio 14 d. atvažiavo į Berną ir čia išbuvo iki birželio 18 d. Būdamas Berne, ministeris Lozoraitis, be kitų dalykų, aptarė su Pasiuntinybės patarėju Dr. A. Geručiu klausimus, susijusius su jam pavestąja misija rūpintis Lietuvos reikalais Bonnoje ir suintensyvinti tenai kontaktus.

— Lietuvos Diplomatijos Šefas S. Lozoraitis pavedė Pasiuntinybės patarėjui Dr. A. Geručiui rūpintis, šalia misijos Vakarų Vokietijoje, ypač spaudos ir diplomatinės dokumentacijos telkimo reikalais. Prie Berne Dr. Geručio seniau įsteigto ir vedamo Bibliografinio Archyvo sudaromas specialinis skyrius, kuris apims dokumentaciją, reikalingą Lietuvos išlaisvinimo bylai vesti.

— Paskutiniuoju laiku spaudoje ir visuomenėje buvo paskleistos klaidinančios žinios dėl Lietuvos užsienio pasų išdavinėjimo Vakarų Vokietijoje.

Lietuvos Diplomatijos Šefas praneša suinteresuotiems asmenims žinoti, kad Lietuvos užsienio pasai Vakarų Vokietijoje gyvenantiems Lietuvos piliečiams išdavinėjami ir pratęsiami ligšioline tvarka šių Lietuvos piliečiams išdavinėjami ir siuntinybės prie Šventojo Sosto, Pasiuntinybės Londone ir Konsulato Šikagoje.

LIETUVIŲ RADIJO D-JOS PROGRAMOS

J. P. GINKUS, Direktorius

Trečiadieniais 10:00 val. vak. — WWRL 1600 kc

Oro bangomis transliuojami įvairūs visuomenės pranešimai, naujienos, muzika (vietinės žinios, parengimai: koncertai, šokiai, ir t. t. Vestuvės puotos, liūdni pranešimai).

495 Grand Street Brooklyn 11, N. Y.

Tel. EVergreen 4-7142

J. P. GINKUS J. VALAKAS
Pranešimų Dir.

Winter Garden Tavern, Inc.

Puikus baras, restoranas ir didelė salė susirinkimams, vestuvėms ir kitokiems sociališkiems pobūviams

SAVININKAS

VYTAUTAS BELECKAS

1883 Madison Street, Brooklyn 27, N. Y.
(Prie Forest Ave. stoties) (Ridgewood)

Tel.: EV 2-9586

VISI KVIEČIAMI ATSILANKYTI

STONY BROOK LODGE

Kambariai atostogoms

Gražus Restoranas

Kokteilių Menė

Quaker Path, **Stony Brook,**
LONG ISLAND, N. Y.
Tel.: Stony Brook 7-0586

Vedėja MRS. LAPĖ

LIETUVIŲ AUTOMOBILIŲ PREKYBA

HARMONY MOTORS

Dabar jau didelis pasirinkimas įvairiausių firmų automobilių (Buick, Dodge, Chrysler, Oldsmobile, Chevrolet, Pontiac, Plymouth, Ford ir kt.)
Kiekvienam mūsų automobilių pirkėjų duodamas mašinos leidimas nemokamai

Išmokome nemokančius važiuoti

Parduodame išmokėjimui prieinamesnėmis sąlygomis

HARMONY MOTORS

T. Šlutas, J. Talandis ir S. Zubkus

5805-07 So. Western Ave., Chicago, Ill.

Telefonas: REpublic 7-6480

JONAS BUDRIKAS

Jaukus lietuviškas restoranas ir valgykla, biliardas ir stalo tenisas. Įvairūs gėrimai, šalti ir šilti užkandžiai. Tremtinių mėgstamiausia vieta. Erdvi salė įvairiems parengimams.

1442 SO. 49-TH CT., CICERO 50, ILL.
TEL. TOwnhall 3-9472

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

6812 SO. WESTERN AVE., CHICAGO, ILL.
Telefonas Grovehill 6-0142
1410 CO. 50th AVE., CICERO, ILL.
Telefonas TownHall 3-2109

KOPLYČIOS VISOSE MIESTO DALYSE

ANTHONY B. PETKUS

VIENYBĖ

Amerikos lietuvių savaitraštis
Eina nuo 1886 m.
Redaktorius leidėjas
JUOZAS TYSLIAVA
Prenumerata metams $5.00
412 Bedford Ave., Brooklyn 11, N. Y.

ANTANO VAITKAUS
ir
ANTANO NUOBARO

MĖSOS ir MAISTO
KRAUTUVĖ

449 Grand Street, Brooklyn 11,N. Y.

LIETUVIŠKA ĮSTAIGA

SAFETY OF YOUR SAVINGS

CRANE Savings & LOAN ASS'N

INSURED UP TO $10,000

3% on SAVINGS

2555 West 47 th Str. CHICAGO 32, ILL. LAF. 3-1083

B.R.PIETKIEWICZ PRES.

KAINA 50c.